

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Економічний факультет

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри обліку та
оподаткування

_____ **Андрій МУЗИЧЕНКО**
(підпис)

_____ **Володимир ЛИТВИНЕНКО**
(підпис)

«___» _____ 2025 року

«___» _____ 2025 року

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: **«Облік та внутрішній контроль поточної кредиторської
заборгованості підприємства»**

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування
(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

**Гарант освітньо-професійної
програми**

к.е.н., доцент

(підпис)

Тамара ГУРЕНКО
(ім'я та прізвище)

**Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи**

к.е.н., доцент

(підпис)

Катерина ШЕВЧУК
(ім'я та прізвище)

старший викладач

(підпис)

Тетяна КОНДРИЦЬКА
(ім'я та прізвище)

Виконав

(підпис)

Вікторія ЯРМОЛЕНКО
(ім'я та прізвище)

Київ - 2025

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку та оподаткування
к.е.н., доц. _____ Володимир ЛИТВИНЕНКО
“ _____ ” _____ 2024 р.

**ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧУ
Ярошенко Вікторії Євгенівні**

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування
(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи **«Облік та внутрішній контроль поточної кредиторської заборгованості підприємства»**

затверджена наказом ректора НУБіП України від 16 жовтня 2024 року № 1856 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру _____

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: нормативно-правові акти України; наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених; матеріали науково-практичних конференцій; статистичні дані; інтернет-ресурси; матеріали власного спостереження автора, дані обліку і звітності СТОВ «ТЯСМИН»

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретико-методичні засади обліку та внутрішнього контролю поточної кредиторської заборгованості підприємства
2. Облік кредиторської заборгованості підприємства
3. Внутрішній контроль поточної кредиторської заборгованості підприємства

Перелік графічного матеріалу (за потреби): таблиці, рисунки.

Дата видачі завдання « _____ » _____ 2024 р.

**Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи**

(підпис)

Катерина ШЕВЧУК
(ім'я та прізвище)

(підпис)

Тетяна КОНДРИЦЬКА
(ім'я та прізвище)

**Завдання прийняла до
виконання**

(підпис)

Вікторія ЯРМОЛЕНКО
(ім'я та прізвище)

РЕФЕРАТ

на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» за темою: «Облік та внутрішній контроль поточної кредиторської заборгованості підприємства»

У магістерській кваліфікаційній роботі розкривається науковий підхід щодо економічної сутності обліку та внутрішнього контролю поточної кредиторської заборгованості.

На практичних матеріалах Сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Тясмин» с. Новоселиця Черкаського району Черкаської області розкрито організація і методика обліку та внутрішнього контролю поточної кредиторської заборгованості, зокрема: наведено організаційно-економічну характеристику підприємства, розкрито особливості документального забезпечення обліку кредиторської заборгованості, синтетичного та аналітичного обліку кредиторської заборгованості, наведено порядок відображення інформації про кредиторську заборгованість у фінансовій та управлінській звітності, наведено характеристику методичних прийомів внутрішнього контролю кредиторської заборгованості, досліджено стан системи внутрішнього контролю на підприємстві; узагальнено результати внутрішнього контролю.

Значне місце в роботі відведено внутрішньому контролю поточної кредиторської заборгованості.

У висновках магістерської кваліфікаційної роботи узагальнено отримані результати дослідження, наведено рекомендації щодо удосконалення обліку і проведення внутрішнього контролю кредиторської заборгованості та прийняття управлінських рішень.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: зобов'язання, кредиторська заборгованість, кредитори, бухгалтерський облік, внутрішній контроль, розрахунки.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Економічний зміст кредиторської заборгованості як об'єкта обліку і контролю.....	6
1.2. Оцінка та класифікація поточної кредиторської заборгованості.....	12
1.3. Обліково-контрольне забезпечення управління кредиторською заборгованістю.....	19
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	24
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	24
2.2. Документальне забезпечення обліку кредиторської заборгованості.....	31
2.3. Методика обліку кредиторської заборгованості.....	38
2.4. Відображення інформації про кредиторську заборгованість у фінансовій та управлінській звітності підприємства.....	43
2.5. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства як метод прогнозування фінансового стану підприємства.....	47
Висновки до розділу 2.....	51
РОЗДІЛ 3. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	52
3.1. Методичні прийоми внутрішнього контролю кредиторської заборгованості.....	52
3.2. Внутрішній контроль кредиторської заборгованості.....	59
3.3. Узагальнення матеріалів внутрішнього контролю та прийняття управлінських рішень щодо ефективного управління кредиторською заборгованістю.....	64
Висновки до розділу 3.....	74
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
ДОДАТКИ	89

ВСТУП

Актуальність роботи. У сучасних умовах розвитку економіки ефективно управління фінансовими ресурсами підприємства є одним з основних чинників його стабільності та конкурентоспроможності. Одним із важливих елементів цього управління виступає поточна кредиторська заборгованість, яка становить значну частину короткострокових зобов'язань підприємства. Вона є водночас джерелом фінансування та індикатором фінансової дисципліни. Від правильності її обліку і контролю залежить не лише достовірність фінансової звітності, а й репутація компанії серед контрагентів, кредиторів і постачальників.

Останні роки характеризуються посиленням вимог до прозорості фінансової інформації, у тому числі до правильності відображення зобов'язань у бухгалтерському обліку. Згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), кредиторська заборгованість має відображатися достовірно, у точних сумах і відповідні до строків виконання зобов'язань. У реаліях українських підприємств це часто ускладнюється недосконалою системою внутрішнього контролю, відсутністю належного документального супроводу операцій, а також недостатнім розумінням ризиків, пов'язаних із затриманнями у розрахунках.

Впровадження дієвих методів контролю дає можливість не лише забезпечити точність даних обліку, а й своєчасно виявляти порушення, запобігати фінансовим втратам і підвищувати ефективність управлінських рішень. Розробка і вдосконалення таких методів має велике значення як для практики бухгалтерського обліку, так і для наукового розвитку систем управління підприємствами. Саме тому тема обліку та внутрішнього контролю поточної кредиторської заборгованості є надзвичайно актуальною.

Значний внесок в дослідження кредиторської заборгованостей здійснили такі вітчизняні та закордонні дослідники, як А. М. Савченко, І. Р. Коротаєва, О. М. Рибалко, О. В. Турило, М. О. Козлов, Т. О. Меліхова, В. М. Пархоменко, а також іноземні дослідники М. Schaeffer, В. Cook та інші [38, 68, 65].

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційних та методичних засад обліку та внутрішнього контролю поточної кредиторської заборгованості.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено та вирішено такі **завдання**:

- дослідити економічну сутність та нормативно-правове забезпечення обліку та внутрішнього контролю кредиторської заборгованості;
- провести класифікацію кредиторської заборгованості для потреб обліку, аналізу та контролю;
- дослідити особливості застосування міжнародних стандартів обліку зобов'язань в порівнянні з веденням обліку за національними стандартами;
- провести організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства;
- проаналізувати чинну систему бухгалтерського обліку поточної кредиторської заборгованості на підприємстві та особливості подання інформації у звітності;
- оцінити ефективність системи внутрішнього контролю;
- узагальнити результати аналізу та внутрішнього контролю та визначити їх вплив на прийняття управлінських рішень щодо ефективного управління кредиторською заборгованістю.

Об'єктом дослідження є чинна система бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю Сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Тясмин» в межах якої формується інформація щодо кредиторської заборгованості.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних та практичних аспектів обліку, аналізу та внутрішнього контролю кредиторської заборгованості.

Методи дослідження, які використовувалися в магістерській кваліфікаційній роботі: пізнання та спостереження, теоретичного узагальнення,

термінологічного аналізу, порівняльно-історичний, абстрактно-логічний та системний підхід (для уточнення категоріального апарату (розділ 1). Аналіз та синтез (при дослідженні недоліків в організації внутрішнього контролю; узагальненні отриманих результатів та формулюванні висновків); індукція та дедукція (використовуються для: переходу від окремих недоліків у контролі до загальної оцінки системи; встановлення причинно-наслідкових зв'язків у порушеннях, пов'язаних обліком кредиторської заборгованості) (розділи 2, 3). Графічний і табличний методи використовувались для наочного наведеного матеріалу щодо економічних показників та розрахунків.

Інформаційною базою дослідження є праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, нормативно-законодавчі матеріали, інформація статистичних джерел, матеріали досліджуваного підприємства, результати особистих спостережень автора.

Під час роботи над написанням магістерської кваліфікаційної роботи окремі результати дослідження обговорювалися на науково-практичних конференціях, за результатами яких опубліковано тези доповідей:

1) Облікові аспекти управління кредиторською заборгованістю підприємства (II Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених та студентів, 10 квітня 2025 р. Київ: НУБіП України) [63];

2) Внутрішній контроль кредиторської заборгованості в забезпеченні фінансової безпеки підприємства (Всеукраїнська науково-практична конференція «Система бухгалтерського обліку, аналізу, контролю та оподаткування в умовах сталого розвитку» присвячена 125-річчю з Дня народження фундатора та першого завідувача кафедри обліку та оподаткування (1959-1961 рр.) Рогаченка Сергія Микитовича 16 жовтня 2025 р. Київ-Умань) [62].

Структура та обсяг роботи. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічний зміст кредиторської заборгованості як об'єкта обліку і контролю

Кредиторська заборгованість займає важливе місце у фінансово-господарській системі підприємства, виступаючи однією з ключових категорій його зобов'язань. У найзагальнішому вигляді її можна визначити як сукупність боргів підприємства перед іншими суб'єктами господарювання, державними установами чи фізичними особами, що підлягають погашенню у визначений строк на підставі чинного законодавства або договірних відносин. Вона є важливим компонентом позикового капіталу підприємства, який формує основу його поточних фінансових операцій та впливає на стан платоспроможності і ділову репутацію [31].

Економічна сутність кредиторської заборгованості полягає в тому, що вона відображає тимчасово залучені у господарський оборот кошти, які не належать підприємству, але використовуються для забезпечення його операційної діяльності [10]. На відміну від довгострокових кредитних ресурсів, кредиторська заборгованість є короткостроковим джерелом фінансування, яке не потребує додаткових фінансових витрат у вигляді процентів. Це дозволяє підприємствам розширювати масштаб діяльності без залучення зовнішніх позик, що є особливо актуальним за умов нестабільного економічного середовища [15].

В економічній літературі відсутнє єдине трактування поняття кредиторської заборгованості, проте можна виокремити кілька підходів до її розуміння. Одні вчені вважають її елементом фінансових зобов'язань, тобто вираженням боргу підприємства за отримані товари, послуги чи роботи, інші - розглядають як форму комерційного кредиту, який надається постачальниками їхнім покупцям. Третій підхід ототожнює кредиторську заборгованість із

безкоштовним джерелом залучення оборотного капіталу за рахунок тимчасового використання чужих ресурсів. Усі ці підходи свідчать про складність цієї категорії, яка поєднує в собі як правові, так і фінансові та управлінські аспекти [11].

Для глибшого розкриття економічної природи поняття кредиторської заборгованості доцільно проаналізувати основні підходи до її трактування, подані у сучасній економічній науковій літературі. У працях різних авторів акценти зміщуються на окремі аспекти цього поняття - правові, фінансові, економічні чи облікові, що дозволяє комплексно розуміти його сутність і функції у фінансовому менеджменті підприємства.

Дослідники зазначають, що багатогранність категорії кредиторської заборгованості обумовлена одночасним поєднанням у ній ознак зобов'язань, джерел фінансування і показників фінансового стану. Так, у низці робіт підкреслюється, що ця заборгованість відображає об'єктивні економічні відносини між постачальниками і покупцями, які виникають у процесі реалізації товарів, послуг чи робіт унаслідок розбіжності між моментом отримання товарів (або переходу права власності) та моментом їх оплати.

З огляду на це, пропонуються різні підходи до її визначення. За одним - розглядають кредиторську заборгованість як сукупність боргів підприємства перед юридичними і фізичними особами, що виникають унаслідок господарської діяльності, за іншим - як тимчасово залучений капітал, який виступає джерелом додаткових ресурсів для фінансування виробничого процесу. Існує також трактування, згідно з яким кредиторська заборгованість виступає формою безвідсоткового короткострокового кредиту, наданого підприємству його контрагентами.

Таким чином, різні підходи демонструють багатогранність розуміння цієї економічної категорії. Вони дають змогу розглядати кредиторську заборгованість не лише як суму фінансових зобов'язань, а й як інструмент управління фінансовою рівновагою підприємства. Для систематизації існуючих

поглядів у таблиці 1.1 узагальнено дефініції поняття «кредиторська заборгованість», запропоновані різними авторами.

Таблиця 1.1

Визначення кредиторської заборгованості в економічній літературі

№ пп.	Автор	Визначення кредиторської заборгованості	Основні характеристики
1	Коваль О.А. [21]	Кредиторська заборгованість - це зобов'язання підприємства перед постачальниками, які виникають унаслідок придбання товарів чи послуг	Відображає зобов'язання перед постачальниками; є важливим показником платоспроможності
2	Чорненко О.Б. [33]	Кредиторська заборгованість є результатом правовідносин між суб'єктами господарювання і відображає зобов'язання за отримані активи	Включає юридичний аспект зобов'язань; передбачає право вимоги з боку кредитора
3	Губачова О.М. [69]	Це короткострокові зобов'язання підприємства, що підлягають погашенню протягом року	Орієнтована на термін погашення зобов'язань; пов'язана з оборотними активами і впливає на ліквідність підприємства
4	Переста М. [33]	Кредиторська заборгованість - це сукупність зобов'язань, які підприємство має погасити у встановлений строк	Наголошує на строковості та обов'язковості виконання; розглядається як один із засобів короткострокового фінансування
5	Кудлаєва Н.В., Фльора А.П. [45]	Заборгованість підприємства перед іншими суб'єктами, що виникає через відстрочені платежі	Фокусується на ролі відстрочених платежів; забезпечує поточну діяльність без залучення додаткового капіталу

Кредиторська заборгованість виконує низку важливих функцій у діяльності підприємства, серед яких можна виділити:

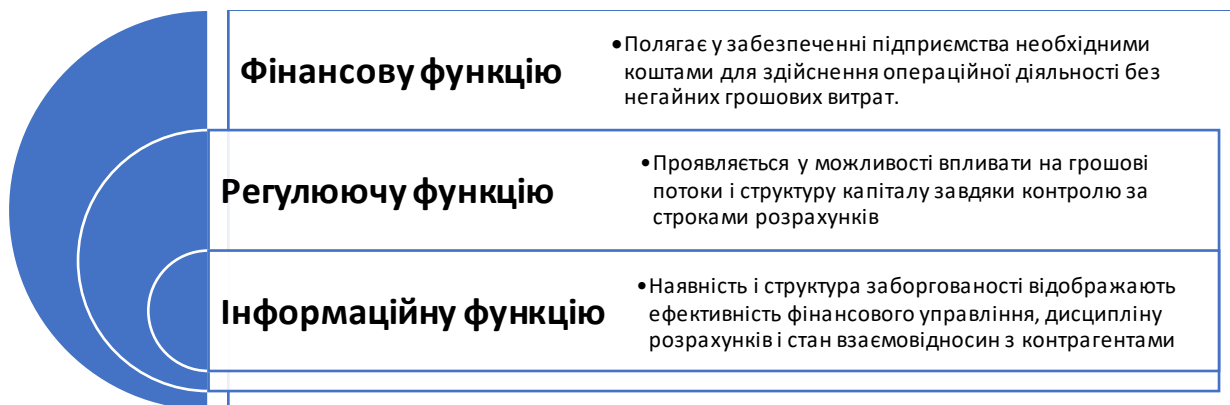

Рис. 1.1. Функції кредиторської заборгованості.

Примітка: сформовано авторкою на основі [18].

Однак кредиторська заборгованість має і потенційно негативний вплив. Її надмірне накопичення або несвоєчасне погашення призводить до порушення фінансової стійкості, збільшення ризику неплатоспроможності, сплати пені та штрафів, а також до погіршення ділової репутації. Такі наслідки є прямим результатом неефективного контролю і відсутності належного управління заборгованістю [30].

З позиції бухгалтерського обліку кредиторська заборгованість є об'єктом постійного контролю, оскільки вона тісно пов'язана з управлінням грошовими потоками та обіговими активами. У системі обліку вона має бути відображена повно, достовірно та у відповідності з економічним змістом господарських операцій. Відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (зокрема, НП(С)БО 11 «Зобов'язання»), кредиторська заборгованість визнається тоді, коли підприємство несе зобов'язання, ймовірно вибуття ресурсів для його погашення, і може бути достовірно оцінене.

На обсяг і структуру кредиторської заборгованості підприємства впливає комплекс зовнішніх і внутрішніх чинників. До основних відносять:

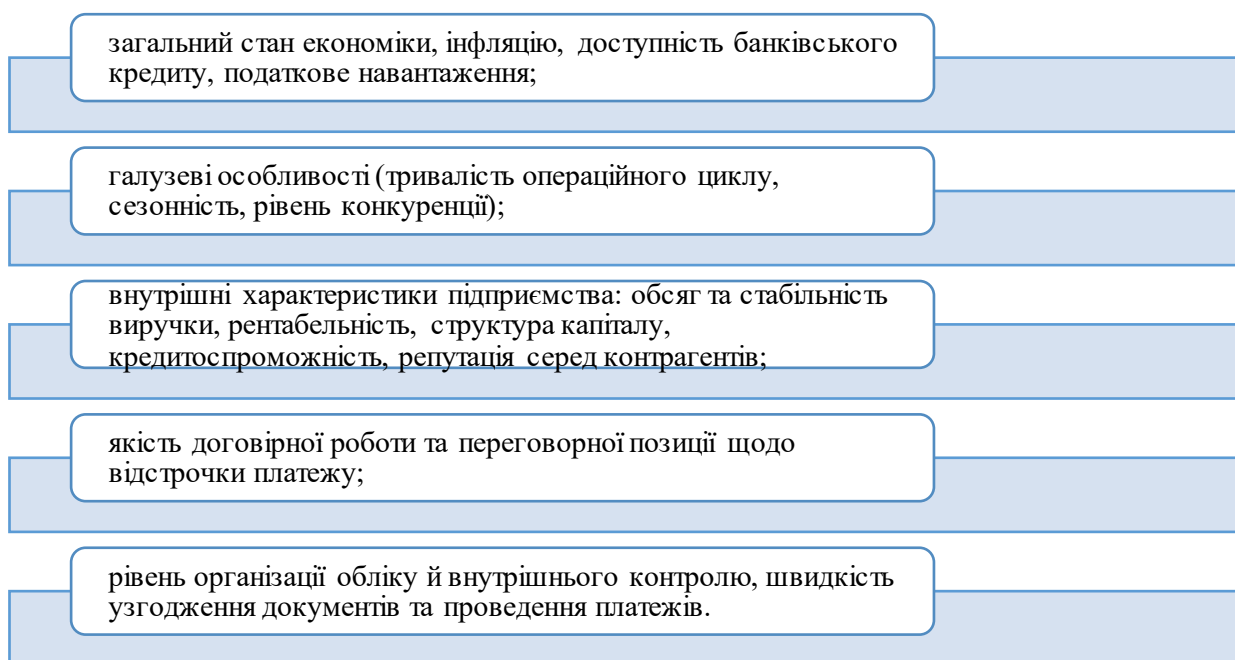

Рис. 1.2. Фактори (чинники) впливу на кредиторську заборгованість.

Примітка: сформовано авторкою на основі [60].

Ці чинники визначають не лише абсолютний розмір кредиторської заборгованості, а й її «якість» - частку прострочених зобов'язань, вартість залученого позикового капіталу та ризику втрати ділової репутації.

Згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), кредиторська заборгованість класифікується як короткострокові зобов'язання, що виникають у процесі нормальної господарської діяльності. Вона оцінюється за теперішньою вартістю майбутніх платежів, необхідних для погашення боргу. Її правильне відображення в балансі та звіті про фінансові результати має вирішальне значення для формування достовірної інформації про фінансовий стан підприємства.

У науковій літературі виділяють три базові типи фінансової політики управління оборотними активами та поточними зобов'язаннями: консервативну, помірковану та агресивну [6].

1. Консервативна політика передбачає високий рівень власних оборотних коштів і мінімальну залежність від короткострокових зобов'язань; за такої політики обсяг кредиторської заборгованості, як правило, невеликий, терміни оплати короткі, пріоритет - фінансова стійкість.

2. Поміркована політика поєднує власні та позикові джерела в збалансованій пропорції; кредиторська заборгованість використовується як нормальне джерело фінансування частини оборотних активів без надмірного зростання ризиків.

3. Агресивна політика ґрунтується на широкому використанні короткострокових зобов'язань; частка кредиторської заборгованості в структурі капіталу зростає, збільшується залежність від умов постачальників і ризик ліквідності.

Важливе місце в системі управління кредиторською заборгованістю займає внутрішній контроль, який забезпечує перевірку правильності ведення обліку, достовірності даних та дотримання графіків розрахунків. Система контролю має охоплювати не лише бухгалтерські аспекти, але й економічну доцільність виникнення зобов'язань, обґрунтованість сум і юридичну коректність укладених

договорів. Серед основних завдань обліково-контрольної діяльності - недопущення появи прострочених зобов'язань, забезпечення відповідності облікових даних фактичним станом розрахунків та виявлення можливих резервів для оптимізації структури кредиторської заборгованості [38].

Воронко Р.М. зазначає, що ефективне управління кредиторською заборгованістю передбачає не лише її облік та визнання у звітності, а й постійний моніторинг її стану із застосуванням комбінованих методів кількісного та якісного аналізу, що підвищує точність прогнозування фінансових результатів підприємства [77].

Сучасний підхід до управління кредиторською заборгованістю базується на триєдності елементів: облік - аналіз - контроль. Облік забезпечує систематизацію інформації, аналіз - виявлення тенденцій, ризиків і шляхів оптимізації, а контроль - гарантує дотримання фінансової дисципліни. Ефективне поєднання цих функцій дає можливість підтримувати оптимальний рівень зобов'язань, забезпечуючи баланс між ліквідністю і прибутковістю підприємства.

Управління формуванням фінансових ресурсів підприємства, включаючи позиковий капітал і кредиторську заборгованість, доцільно розглядати як послідовність етапів.

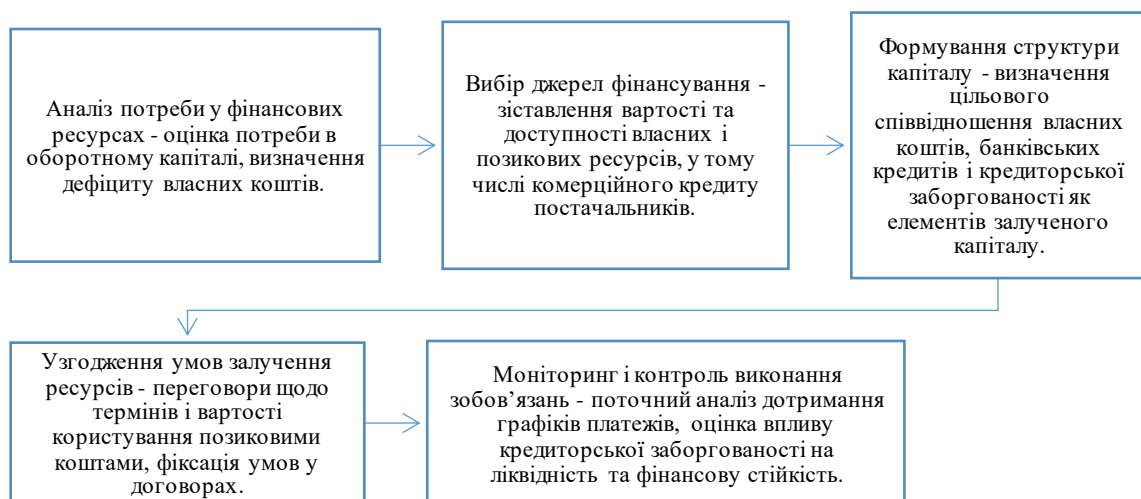

Рис. 1.3. Етапи управління формуванням фінансових ресурсів (у контексті кредиторської заборгованості)

Примітка: сформовано авторкою на основі [3].

Аналіз економічної сутності кредиторської заборгованості показав, що вона є сукупністю короткострокових зобов'язань підприємства перед постачальниками, підрядниками, бюджетом та іншими кредиторами, які виникають у процесі звичайної господарської діяльності. Кредиторська заборгованість одночасно виконує роль джерела фінансування оборотних активів, засобу комерційного кредиту та індикатора фінансової дисципліни підприємства. Від правильності організації її обліку і контролю залежить не лише достовірність фінансової звітності, але й репутація компанії серед контрагентів і кредиторів.

1.2. Оцінка та класифікація поточної кредиторської заборгованості

Кредиторська заборгованість має значуще місце у фінансовому управлінні підприємством, оскільки вона визначає суму коштів, які потрібно сплатити постачальникам, підрядникам та іншим контрагентам. Для ефективного контролю за кредиторською заборгованістю важливо розуміти її структуру, різновиди та методи оцінки, що дає змогу не лише регулювати обсяги заборгованості, а й оптимізувати її задля підвищення фінансової стабільності підприємства [35].

Класифікація кредиторської заборгованості здійснюється за різними ознаками: за строками погашення, видами зобов'язань, правовою природою, а також категоріями контрагентів. Визначення короткострокової та довгострокової заборгованості допомагає встановити пріоритети у виплатах боргів, забезпечуючи підприємство необхідною ліквідністю. Короткострокова заборгованість включає зобов'язання, які потребують сплати протягом року, а довгострокова - заборгованість, що погашається у більш тривалі періоди [13].

Методи оцінки кредиторської заборгованості є ключовими для проведення аналізу, адже саме від їх точності залежить коректність інформації, що використовується для прийняття управлінських рішень.

Управління фінансово-господарською діяльністю підприємств тісно пов'язане з процесом оцінки, яка являє собою вартісне вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку, перш за все господарських засобів та джерел їхнього формування. Для того, щоб об'єкт обліку міг бути врахований, його насамперед потрібно визнати.

Питання визнання, оцінки та класифікації зобов'язань є одними з найменш досліджених, але при цьому надзвичайно важливих. Це питання набуває особливої актуальності через зростання проблем із неплатежами. Вивчення досвіду визнання, оцінки та класифікації зобов'язань є необхідним кроком для впровадження ефективних практик у господарську діяльність [9].

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» зобов'язання класифікуються за певними критеріями (рис. 1.4).

Рис. 1.4. класифікація зобов'язань підприємства згідно НП(С)БО 11 «зобов'язання» [31]

Кредиторська заборгованість трактується як зобов'язання підприємства сплатити вартість отриманих товарів або послуг, на які були виставлені рахунки-фактури або іншим чином узгоджені з постачальником.

Крім того, відповідно до п. НП(С)БО 11 «зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду» [64].

У бухгалтерському обліку зобов'язання відображається лише у випадку виникнення фактичної заборгованості за ними. Кредиторська заборгованість визнається, якщо вона відповідає визначенню, має можливість бути оціненою, а також є актуальною і достовірною інформацією для звітності. Тому, на відміну від попередніх класифікацій, розподіл зобов'язань здійснюється за наступними ознаками (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація кредиторської заборгованості підприємства

Класифікаційна ознака	Види кредиторської заборгованості
В залежності від порядку визначення суми	Фактичні
	Умовні
В залежності від термінів погашення	Поточні (короткострокові)
	Довгострокові

На дату балансу зобов'язання оцінюються таким чином (рис. 1.5).

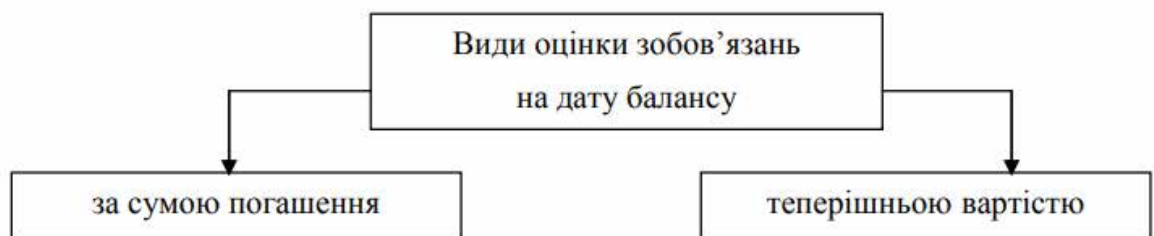

Рис 1.5. Оцінка зобов'язань на дату Балансу відповідно до вимог НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [31]

Під сумою погашення розуміють «недисконтовану суму грошових коштів або їх еквівалентів, яка, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства» [31]. За сумою погашення у формі 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан) відображаються всі показники поточних зобов'язань. Для відображення всіх інших видів зобов'язань пропонується застосовувати оцінку за теперішньою вартістю «дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства» [31].

У сучасній фінансовій практиці виділяють наступні основні види кредиторської заборгованості (рис 1.6).

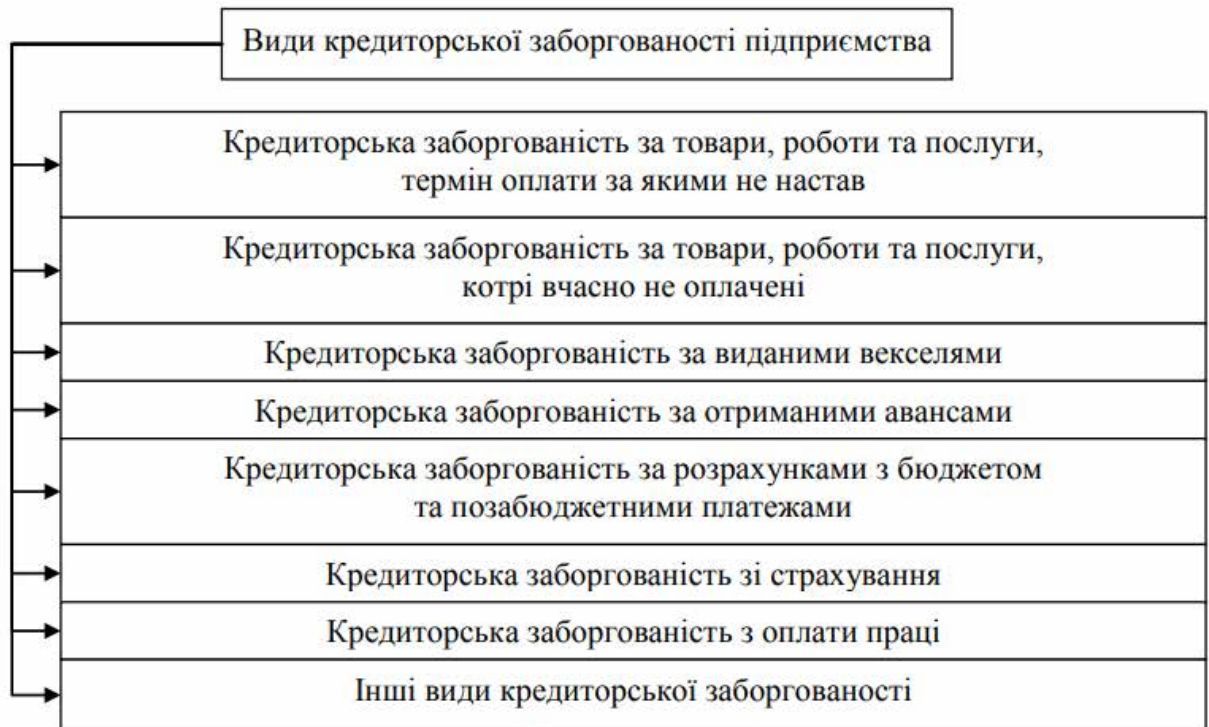

Рис. 1.6. Класифікація кредиторської заборгованості підприємства [31]

Для підприємства важливою умовою є правильне ведення синтетичного та аналітичного обліку на відповідних рахунках і в облікових регістрах. У контексті кредиторської заборгованості її класифікують за строками погашення, розділяючи на короткострокову та довгострокову. Також її поділяють за типами контрагентів, зокрема заборгованість перед постачальниками, бюджетом, працівниками та іншими кредиторами [36]. Окрім цього, за призначенням відокремлюють операційну та неопераційну заборгованість, а за правовою природою - фактичну та умовну.

Подібна класифікація сприяє структуризації зобов'язань підприємства, полегшує управління його фінансовими ресурсами і допомагає приймати обґрунтовані управлінські рішення, що забезпечують збереження ліквідності та платоспроможності. Більш детальний опис організації синтетичного та аналітичного обліку кредиторської заборгованості з урахуванням рахунків 6 класу плану рахунків та відповідної аналітики наведено у таблиці 1.3. та

аналітичного обліку на рахунках і в регістрах. Кредиторська заборгованість класифікується за строками погашення (короткострокова та довгострокова), типом контрагентів (заборгованість перед постачальниками, бюджетом, працівниками та іншими кредиторами), призначенням (операційна та неопераційна) та правовою природою (фактична й умовна). Така класифікація дозволяє підприємству структурувати зобов'язання, полегшує управління фінансовими ресурсами та сприяє прийняттю ефективних управлінських рішень для підтримання ліквідності й платоспроможності [41]. Детальний опис синтетичного та аналітичного обліку кредиторської заборгованості у розрізі рахунків 6 класу плану рахунків, та запропонованої до них аналітики наведений у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Синтетичний та аналітичний облік поточних зобов'язань на підприємстві

Назва синтетичного рахунку	Аналітичний облік
60 «Короткострокові позики»	За позикодавцями (банками) в розрізі кожного кредиту (позики) окремо, за строками їх погашення
61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»	За кредиторами та видами заборгованості
62 «Короткострокові векселі видані»	За кожним виданим векселем та за строками їх погашення
63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	У розрізі країн за кожним постачальником та підрядником, за кожним контрактом, документом на сплату, в грн. та в валюті, обумовлений в договорі
64 «Розрахунки за податками і платежами»	За видами податків
65 «Розрахунки за страхуванням»	За кожним видом зборів і відрахувань, за страхувальниками та окремими договорами страхування
66 «Розрахунки за виплатами працівникам»	У розрізі кожного працівника
67 «Розрахунки з учасниками»	За кожним засновником та учасником, за видами виплат, за джерелами виплат дивідендів - прибуток звітного року, прибуток минулих років, резервний капітал
68 «Розрахунки за іншими операціями»	За підприємствами, організаціями, установами та фізичними особами, з якими проводяться розрахунки
69 «Доходи майбутніх періодів»	За видами доходів, датами їх утворення і визнання доходами звітного періоду

Оцінка поточних зобов'язань у багатьох країнах світу здійснюється за сумою погашення (сумою, яку підприємство має сплатити кредиторам без дисконтування). Натомість довгострокові зобов'язання відображаються за дисконтованою величиною майбутніх платежів -це відповідає вимогам як національних стандартів бухгалтерського обліку, так і міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), де використовується поняття «present value» [7].

Ефективна система оцінки дає змогу керівництву підприємства оцінювати структуру та обсяг поточних зобов'язань, виявляти дисбаланси у платежах, а також приймати обґрунтовані рішення для підтримання платоспроможності та мінімізації фінансових ризиків [48]. Аналітичні методи, такі як горизонтальний, вертикальний та факторний аналіз, дозволяють визначити динаміку заборгованості, її питому вагу у пасивах балансу та залежність від джерел фінансування [18].

Згідно МСФЗ, кредиторська заборгованість визнається в обліку підприємства за таких умов:

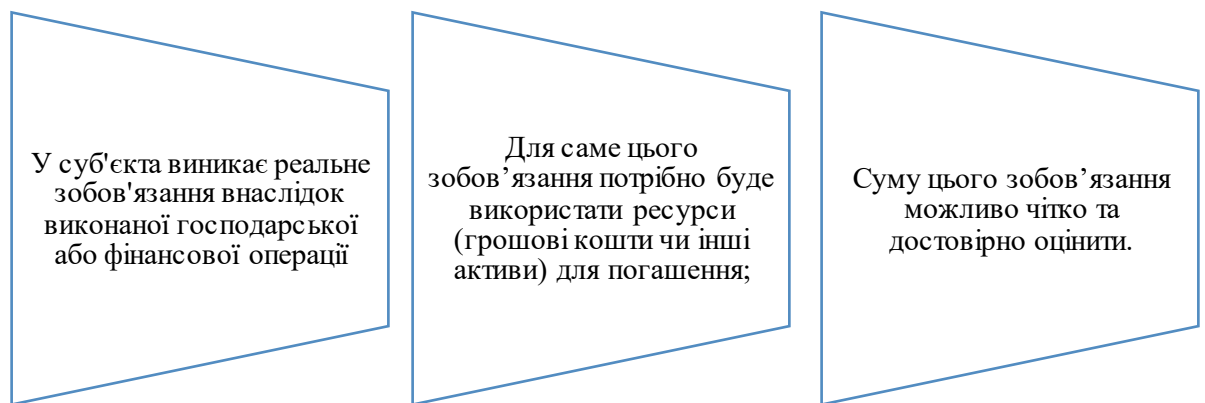

Рис. 1.7. Умови визнання кредиторської заборгованості.

Примітка: сформовано авторкою на основі [61]

При первісному визнанні кредиторська заборгованість оцінюється за справедливою вартістю отриманих активів або послуг, як правило - за договірною сумою, що підлягає сплаті постачальнику. Подальша оцінка більшості фінансових зобов'язань, у тому числі кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги, здійснюється за амортизованою собівартістю із

застосуванням ефективної ставки відсотка, якщо передбачені фінансові витрати [52].

У статтях вітчизняних науковців підкреслюється, що правильна оцінка кредиторської заборгованості впливає на достовірність показників ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства, а також на прийняття управлінських рішень щодо структури капіталу [54].

У роботах сучасних авторів зобов'язання розглядаються як економічна, юридична й облікова категорія, що характеризується наявністю боргових відносин, визначеністю сторін, строків і умов погашення, а також невідворотністю вибуття ресурсів у майбутньому.

Рис. 1.8. Основні властивості зобов'язань

Примітка: сформовано авторкою на основі [46]

За МСФЗ і НП(С)БО зобов'язання класифікують на довгострокові, поточні, забезпечення та непередбачені зобов'язання; окремо виділяють фінансові та нефінансові зобов'язання, реальні та потенційні, процентні й безпроцентні.

Детальне вивчення класифікації поточної кредиторської заборгованості за різними ознаками (строками погашення, видами контрагентів, правовою природою, призначенням операцій) дозволило визначити, що правильна класифікація сприяє структуризації облікової інформації, полегшує управління фінансовими ресурсами і забезпечує основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [57]. Оцінка кредиторської заборгованості за сумою погашення у відповідності з НП(С)БО 11 «Зобов'язання» та МСФЗ є необхідною умовою формування достовірної фінансової звітності та адекватного представлення фінансового стану підприємства.

1.3. Обліково-контрольне забезпечення управління кредиторською заборгованістю

Обліково-контрольне забезпечення управління кредиторською заборгованістю є комплексним процесом, що включає організаційні, методичні та інформаційні аспекти. Основною метою цього забезпечення є своєчасне, достовірне і систематичне відображення кредиторської заборгованості в облікових реєстрах та звітності, а також контроль за дотриманням зобов'язань перед контрагентами. Надійна система контролю запобігає виникненню прострочених боргів, дозволяє оптимізувати управління грошовими потоками та підвищувати фінансову стійкість підприємства [12].

Облік кредиторської заборгованості базується на чітких законодавчих та нормативних актах, серед яких важливе місце займають Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 11 «Зобов'язання», які визначають порядок визнання, оцінки та класифікації зобов'язань. Відповідно до цих стандартів, зобов'язання підлягають обліку тільки за умови наявності юридично обґрунтованого боргу, якщо його можна достовірно оцінити та якщо існує ймовірність майбутнього вибуття ресурсів для погашення. Це створює

основу для побудови системи внутрішнього контролю, що забезпечує точність і повноту облікових даних [39].

Основні напрями обліково-контрольного забезпечення, основні інструменти кожного напрямку та їх основні цілі і результати наведені в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Напрями обліково-контрольного забезпечення

Напрямок обліково-контрольного забезпечення	Основні заходи та інструменти	Мета та результативність
Документальне оформлення	Перевірка наявності та коректності первинних документів	Забезпечення достовірності даних та правомірності операцій
Ведення синтетичного і аналітичного обліку	Реєстрація операцій на рахунках 60-69 класу, деталізація	Структурування інформації щодо заборгованості
Інвентаризація	Регулярні перевірки та узгодження з контрагентами	Виявлення і виправлення розбіжностей у обліку
Внутрішній контроль	Оцінка дотримання процедур та тестування контрольних точок	Запобігання помилкам та шахрайству, підтримка платоспроможності
Автоматизація обліку	Використання ERP та спеціалізованих програмних рішень	Підвищення точності та оперативності обліку

Внутрішній контроль є не лише механізмом перевірки правильності нарахувань і погашення заборгованості, а й важливим інструментом управління ризиками. Завдяки систематичному контролю підприємство вправі своєчасно виявляти невідповідності, порушення договірних строків, шахрайські ризики та інші негативні фактори, які можуть призвести до фінансових втрат [25]. Внутрішній аудит кредиторської заборгованості включає аналіз документів, контроль дотримання процедур і стандартів, а також моніторинг поточної заборгованості і її структурних змін [5].

У сучасних умовах ефективного управління дебіторською та кредиторською заборгованостями неможливе без системного підходу до їх аналізу та планування. Тому в економічній літературі пропонуються поетапні алгоритми аналізу розрахунків між контрагентами, а також моделі формування дієвої

політики управління заборгованістю. З метою узагальнення та наочного відображення цих підходів у роботі побудовано схеми, які відображають:

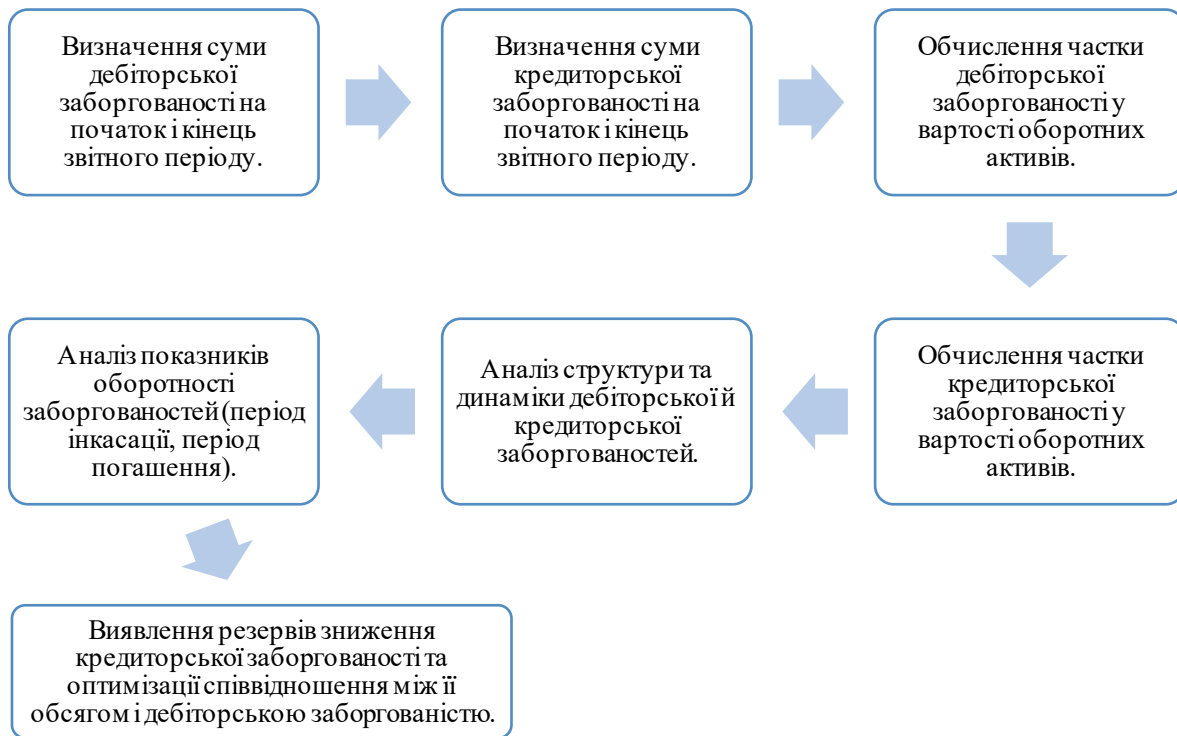

Рис. 1.9. Алгоритм аналізу дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Примітка: сформовано авторкою на основі [22].

Етапами дієвої політики управління дебіторською та кредиторською заборгованостями наступні:

Діагностика поточного стану стійкості.	Формування цілей політики	Розробка інструментів і заходів	Реалізація політики в бізнес-процесах	Моніторинг і коригування
<ul style="list-style-type: none"> аналіз обсягів, структури, строків та оборотності дебіторської і кредиторської заборгованостей; оцінка впливу заборгованостей на ліквідність і фінансову 	<ul style="list-style-type: none"> визначення цільового рівня та структури заборгованостей; - встановлення допустимих меж простроченої заборгованості. 	<ul style="list-style-type: none"> кредитна політика щодо покупців (терміни, знижки, штрафи); - умови розрахунків із постачальниками, використання комерційного кредиту; - інкасаційна політика, процедури реструктуризації боргу. 	<ul style="list-style-type: none"> закріплення регламентів у договорах, посадових інструкціях; - інтеграція процедур контролю й моніторингу в облікові та ІТ-системи підприємства. 	<ul style="list-style-type: none"> регулярний аналіз показників оборотності й співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей; - коригування умов кредитування й розрахунків залежно від результатів і змін ринкового середовища.

Рис. 1.10. Етапи політики управління дебіторською та кредиторською заборгованостями.

Примітка: сформовано авторкою на основі [47].

Сучасні інформаційні системи суттєво спрощують процес обліку та контролю кредиторської заборгованості. Вони автоматизують реєстрацію операцій, відслідковують строки погашення, формують аналітичні звіти й прогнози, що дозволяє менеджерам швидко реагувати на зміни і ухвалювати обґрунтовані рішення [59]. Впровадження ERP-систем, які інтегрують бухгалтерський та управлінський облік, є одним із стратегічних напрямів підвищення ефективності управління фінансами у підприємств сучасного типу [61].

Особливу увагу приділяють інвентаризації кредиторської заборгованості. Регулярна інвентаризація слугує для зіставлення фактичних даних із обліковими, що допомагає виявляти помилки, вчасно коригувати записи і запобігати виникненню простроченої або безнадійної заборгованості. Водночас вона формує інформаційне поле для подальшого аналізу і прийняття управлінських рішень [55].

Аналітичний контроль кредиторської заборгованості базується на систематичному вивченні її структури, динаміки та причин зміни. Це дозволяє вчасно коригувати політику управління зобов'язаннями, уникати надмірних заборгованостей, які можуть загрожувати платоспроможності підприємства, та підтримувати оптимальний рівень ліквідності [27].

Обліково-контрольне забезпечення управління кредиторською заборгованістю - це складова не тільки фінансового обліку, а й стратегічного управління підприємством, що сприяє зміцненню його економічної стабільності та конкурентоспроможності.

Висновки до розділу 1

Теоретико-методичні засади обліку та внутрішнього контролю поточної кредиторської заборгованості є фундаментом для розуміння цієї важливої економічної категорії і побудови ефективної системи управління нею на підприємстві.

Розкриття обліково-контрольного забезпечення управління кредиторською заборгованістю виявило, що це комплексна система, що поєднує документальне оформлення, ведення синтетичного та аналітичного обліку, інвентаризацію, внутрішній контроль та автоматизацію облікових процесів. Особливо важливим є впровадження дієвих процедур внутрішнього контролю, які дозволяють своєчасно виявляти порушення, запобігати фінансовим втратам, мінімізувати ризики неплатежів і підтримувати оптимальний рівень ліквідності підприємства [29].

Детальне вивчення класифікації поточної кредиторської заборгованості за різними ознаками (строками погашення, видами контрагентів, правовою природою, призначенням операцій) дозволило визначити, що правильна класифікація сприяє структуризації облікової інформації, полегшує управління фінансовими ресурсами і забезпечує основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Оцінка кредиторської заборгованості за сумою погашення у відповідності з НП(С)БО 11 «Зобов'язання» та МСФЗ є необхідною умовою формування достовірної фінансової звітності та адекватного представлення фінансового стану підприємства.

Таким чином, глибоке розуміння теоретичних основ обліку та внутрішнього контролю поточної кредиторської заборгованості є передумовою для розробки обґрунтованих практичних рекомендацій щодо удосконалення існуючої системи управління на конкретному підприємстві, що буде проведено у наступних розділах магістерської роботи.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «ТЯСМИН» (СТОВ «ТЯСМИН») було засновано та зареєстровано 13.03.2000 року за юридичною адресою: Україна, 20934, Черкаська обл., с. Новоселиця, (Додаток Б.1). Основний вид діяльності - 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.

Інші види діяльності:

- 01.41 Розведення великої рогатої худоби молочних порід
- 01.42 Розведення іншої великої рогатої худоби та буйволів
- 01.61 Допоміжна діяльність у рослинництві
- 01.63 Післяурожайна діяльність
- 10.41 Виробництво олії та тваринних жирів
- 10.61 Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості
- 46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин
- 47.81 Роздрібна торгівля з лотків і на ринках харчовими продуктами, напоями та тютюновими виробами.

Середньоспискова чисельність працівників підприємства становить 73 осіб, що забезпечує достатньо розвинену організаційну структуру для здійснення діяльності.

Важливим питанням забезпечення стабільної діяльності підприємства є аналіз показників фінансового стану підприємства.

За даними Ф.1 Звіту про фінансовий стан, відмітимо, що в 2024 р. в порівнянні з 2023 р. дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився на 26,7% (29 625 тис.грн), прибуток збільшився та становив 42 312 тис.грн. (+ 217 183 тис.грн), що свідчить про ефективну діяльність об'єкта

дослідження (табл. 2.1). Загальне збільшення доходів вплинуло не лише збільшення доходів, але і зменшення інших операційних витрат.

Таблиця 2.1

Аналіз фінансових результатів СТОВ «ТЯСМИН»
за 2023-2024 рр., тис.грн.

№ пп.	Показники	Роки		Відхилення 2024 р. від 2023 р.	
		2023	2024	+, - тис.грн	%
1.	Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	111 064	140 689	29 625	26,7
2.	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	46 543	66 601	20 058	43,1
3.	Валовий прибуток (збиток)	64 521	74 088	27 545	14,8
4.	Інші операційні доходи	31 310	7 721	-23 589	-75,35
5.	Адміністративні витрати	2 547	2 087	-460	-18,1
6.	Витрати на збут	13 476	16 192	2 716	20,2
7.	Інші операційні витрати	54 021	14 246	-39 775	-73,63
8.	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	25 787	49 284	23 500	91,1
9.	Інші фінансові доходи	-	-	-	-
10.	Інші доходи	6	11	5	83,3
11.	Фінансові витрати	1 314	6 983	5 669	431,4
12.	Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	24 479	42 312	17 833	72,8
13.	Податок на прибуток	-	-	-	-
14.	Чистий фінансовий результат: -прибуток -збиток	24 479	42 312	17 833	72,8

Примітка. Розраховано авторкою на основі даних СТОВ «ТЯСМИН»

Аналіз показників ліквідності та платоспроможності досліджуваного підприємства наведено в табл. 2.2 та 2.3.

Для оцінки здатності підприємства покрити свої зобов'язання та понесені витрати за рахунок отриманого прибутку використовують коефіцієнт покриття. За допомогою даного показника аналітики розраховують оцінку фінансової стійкості та можливого ризику підприємства. У 2024 році даний показник становив 3,07, що на 0,83 менше у порівнянні з 2023 роком. Оптимальне значення коефіцієнта покриття має бути більше одиниці, а на СТОВ «ТЯСМИН» він в 2023 та 2024 році він більший, що свідчить про повну спроможність

підприємства в повній мірі покрити свої зобов'язання та за даних умов фінансовий ризик даного підприємства практично мінімальний.

Можливість підприємства сплатити поточні зобов'язання за рахунок проведення вчасних розрахунків з дебіторами демонструє коефіцієнт швидкої ліквідності. Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2024 році становить 3,63, даний показник у порівнянні з попереднім роком зменшився, проте більше нормативному значенню, що свідчить про наявність на підприємстві в достатній кількості ліквідних оборотних коштів для проведення вчасних розрахунків по кредиторській заборгованості.

Стосовно коефіцієнта абсолютної ліквідності, який показує, яка частка зобов'язань може бути сплачена по першій вимозі кредиторів, то відмітимо що протягом 2024 року підприємство за результатами діяльності зменшило даний показник і він становить нижче оптимального показника, що пов'язано зі зменшенням грошових коштів.

Аналізуючи показник чистого оборотного капіталу, який є свідченням спроможності підприємства сплатити свої поточні зобов'язання та провести розширення подальшої діяльності підприємства за рахунок вільних фінансових ресурсів, показує тенденцію до зменшення, і відповідно зниженням фінансової стійкості.

Таблиця 2.2

Аналіз ліквідності СТОВ «ТЯСМИН» за 2023-2024 рр.

№ пп.	Показники	На 31.12.2023	На 31.12.2024	Зміна показника	Орієнтовне позитивне значення показника
	2	3	4	5	6
1.1	Коефіцієнт поточної (швидкої) ліквідності	3,9	3,07	-0,83	> 1
1.2	Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	4,67	3,63	-1,04	0,6 - 0,8
1.3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,001	0,0008	- 0,0002	0,25 - 0,5
1.4	Чистий оборотний капітал (тис.грн.)	509 801	495 899	-13902	зменшення

Примітка. Розраховано авторкою на основі даних СТОВ «ТЯСМИН»

Таблиця 2.3

Аналіз платоспроможності СТОВ «ТЯСМИН» за 2023-2024 рр.

№ пп.	Показники	Формула розрахунку	На 31.12.2023	На 31.12.2024	Зміна показника	Орієнтовне позитивне значення показника
	2		3	4	5	6
1	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	Власний капітал / Баланс (р. 1495 / р. 1900)	0,75	0,79	+0,04	$\geq 0,5$
2	Коефіцієнт фінансування	Зобов'язання / Власний капітал ((р. 1595 + р. 1695) / р. 1495)	0,34	0,26	-0,08	$\leq 1,0$
3	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами*	(Власний капітал - Необоротні активи) / Оборотні активи ((р. 1495 - р. 1095) / р. 1195)	0,75	0,79	+0,04	$\geq 0,1$
4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	(Власний капітал - Необоротні активи) / Власний капітал ((р. 1495 - р. 1095) / р. 1495)	0,99	0,99	0	$\geq 0,1$

Примітка. Розраховано авторкою на основі даних СТОВ «ТЯСМИН»

Ступінь незалежності підприємства є високим. Коефіцієнт автономії становить 0,79 у 2024 році, що означає фінансування 79% активів за рахунок власних коштів. Коефіцієнт фінансування знизився до 0,26, що свідчить про зменшення боргового навантаження. Показник забезпеченості власними оборотними засобами (0,79) значно перевищує норматив (0,1), що підтверджує високу фінансову стійкість та здатність підприємства фінансувати поточну діяльність без залучення кредитів.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами - це фінансовий показник, який допомагає визначити на скільки оборотні активи покриваються власним капіталом підприємством [54].

Оптимальне значення маневреності власного капіталу більше нуля. Аналізуючи досліджений показник по СТОВ «ТЯСМИН», можна сказати що він зберігає динаміку до збільшення з кожним наступним роком, що говорить про

існування можливостей для розвитку нових можливостей підприємства після сплати всіх зобов'язань та обов'язкових платежів.

На основі даних фінансової звітності СТОВ «ТЯСМИН» проведемо горизонтальний аналіз активу Балансу:

Таблиця 2.4

**Горизонтальний аналіз активу Балансу (Звіту про фінансовий стан)
СТОВ «ТЯСМИН» за 2023-2024 рр., тис.грн.**

Показники	На 31.12.2023 р.	На 31.12.2024 р.	Відхилення (+,-)	Темп росту, %
I. Необоротні активи	4 500	4 388	-112	97,5%
Основні засоби	684	648	-36	94,7%
Інші необоротні активи	3 816	3 740	-76	98,0%
II. Оборотні активи	712 477	671 050	-41 427	94,2%
Запаси	106 379	106 653	+274	100,3%
Біологічні активи	46 802	43 246	-3 556	92,4%
Дебіторська заборгованість за продукцію	137 668	148 916	+11 248	108,2%
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	216 859	199 221	-17 638	91,9%
Інша поточна дебіторська заборгованість	185 886	154 035	-31 851	82,9%
Гроші та їх еквіваленти	176	171	-5	97,2%
БАЛАНС	675 438	716 977	-41 539	94,2%

Примітка. Розраховано авторкою на основі даних СТОВ «ТЯСМИН»

Структура активів СТОВ «Тясмин» відображає специфіку агропідприємства, де значну частину займають оборотні активи, пов'язані з біологічними активами, запасами та дебіторською заборгованістю. Загальне зменшення активів на 41 539 тис. грн (5,8%) у 2024 році порівняно з 2023 роком вказує на консервативнішу стратегію управління активами та скорочення масштабів деяких напрямків діяльності.

Необоротні активи зменшилися незначно - з 4 500 тис. грн до 4 388 тис. грн (-2,5%), що свідчить про стабільність у структурі довгострокових активів. Основні засоби залишаються практично незмінними, однак їх частка у валюті балансу вкрай мала (менш ніж 1%), що можна пояснити орендою основних засобів (землі, техніки) або відсутністю капітальних інвестицій. Інші необоротні

активи (можливо, довгострокові фінансові інвестиції, відстрочені податкові активи) також залишилися стабільними.

Оборотні активи становлять понад 99% всіх активів, що характерно для торгово-сервісних та агровиробничих підприємств. Його зменшення на 41 427 тис. грн (-5,8%) не є критичним, але вимагає більш детального аналізу структури.

Дуже низький розмір грошових коштів (171 тис. грн при активах 675 млн грн) є потенційним сигналом для управління ліквідністю.

Далі проведемо горизонтальний аналіз пасиву Балансу СТОВ «ТЯСМИН» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Горизонтальний аналіз пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан)
СТОВ «ТЯСМИН» за 2022-2024 рр., тис.грн.**

Найменування	На 31.12.2023 р.	На 31.12.2024 р.	Відхилення (+,-)	Темп росту, %
I. Власний капітал	536 401	535 931	-470	99,9%
Зареєстрований (статутний) капітал	469	469	0	100%
Нерозподілений прибуток	528 713	528 243	-470	99,9%
II. Довгострокові зобов'язання	54 000	54 000	0	100%
III. Поточні зобов'язання	126 576	85 507	-41 069	67,6%
Кред. заборгованість за товари, роботи, послуги	6 694	2 648	-4 046	39,6%
Кред. заборгованість за розрахунками з бюджетом	27 239	26 328	-911	96,7%
Інші поточні зобов'язання	92 643	56 531	-36 112	61,0%
БАЛАНС	716 977	675 438	-41 539	94,2%

Примітка. Розраховано авторкою на основі даних СТОВ «ТЯСМИН»

Власний капітал (розділ I пасиву) залишився практично незмінним, скоротившись лише на 470 тис. грн (-0,09%). Зареєстрований капітал зберігся на рівні 469 тис. грн (незмінний протягом років), а нерозподілений прибуток скоротився з 528 713 до 528 243 тис. грн. Така стабільність вказує на те, що

чистий результат діяльності 2024 року був близьким до збиткових результатів або був розподілений у вигляді дивідендів. Високий рівень нерозподіленого прибутку (більш ніж 98% власного капіталу) вказує на консервативну дивідендну політику та накопичення ресурсів для розвитку.

Довгострокові зобов'язання (розділ II пасиву) залишилися незмінними на рівні 54 000 тис. грн, що свідчить про стабільну структуру довгострокового фінансування. Це, довгострокові кредити банків або позики, які виплачуються поступово. Незмінність цього показника означає, що поточна частина довгострокового боргу була включена до поточних зобов'язань, а нових довгострокових кредитів не залучено.

Поточні зобов'язання (розділ III пасиву) - це найбільш динамічна частина пасиву, яка скоротилася на 41 069 тис. грн (-32,4%), з 126 576 до 85 507 тис. грн.

Скорочення поточних зобов'язань на 32,4% при незмінності власного капіталу та довгострокових зобов'язань свідчить про активну стратегію погашення короткострокових боргів та посилення ліквідної позиції. Це позитивна динаміка, однак важливо розуміти, чи це результат прибутковості (погашення боргів з доходу) чи скорочення операційної активності (менших закупівель, менших авансів).

В умовах конкурентних відносин, воєнного стану в країні важливо контролювати сильні та слабкі сторони підприємства, а також зовнішні можливості та загрози. Це досягається шляхом застосування різноманітних аналітичних інструментів, зокрема SWOT-аналізу.

Цей інструмент не лише допомагає визначити внутрішні сильні та слабкі сторони підприємства, але сприяє виявленню зовнішніх можливостей та загроз, що впливають на його діяльність. SWOT-аналіз надає ключову інформацію для прийняття обґрунтованих стратегічних рішень, сприяє розвитку конкурентних переваг і підвищенню стійкості бізнесу до змін на ринку.

Водночас, на практиці SWOT-аналіз може мати певні обмеження, що пов'язані з суб'єктивністю оцінок та недостатністю повноти аналізу, якщо він не доповнюється іншими аналітичними методами.

Таблиця 2.6

SWOT-аналіз СТОВ «ТЯСМИН»

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)	Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
Великий земельний банк (2094 га) та сучасна техніка для ефективного вирощування зернових культур	Залежність від погоди та кліматичних змін, що впливає на врожайність	Експорт зерна до ЄС, державна підтримка аграріїв	Війна в Україні, ризики втрати активів та логістики
Диверсифікація діяльності (рослинництво + тваринництво, молоко)	Високі витрати на паливо та добрива, зросли через війну	Впровадження нових технологій (точне землеробство) для підвищення врожайності	Коливання цін на зерно та молоко на світовому ринку
Досвідчений персонал (81 працівник, стабільна чисельність)	Низька ліквідність грошових коштів (11 тис. грн у 2024 р.)	Розширення молочного виробництва, гранти на модернізацію	Зміна клімату, посухи, що знижують врожай
Позитивна динаміка прибутку (незначні коливання отриманого прибутку)	Затримки в дебіторських боргах, що знижує оборотність.	Партнерство з великими покупцями для стабільних контрактів.	Зростання конкуренції від великих агрохолдингів.

SWOT-аналіз (таблиця 2.6) демонструє сильну позицію в основній діяльності, але загрози від війни вимагають посилення внутрішнього контролю боргів.

2.2. Документальне забезпечення обліку кредиторської заборгованості

На СТОВ «ТЯСМИН» бухгалтерський облік ведеться у відповідності до Плану рахунків, затвердженого Наказом Міністерства фінансів України, та вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, формується фінансова звітність відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, здійснює облік господарських операцій за допомогою автоматизованої форми бухгалтерського обліку з використанням спеціалізованого програмного забезпечення, що забезпечує оперативність та надійність облікової інформації (BAS-Агро).

Документальне забезпечення є невід'ємною частиною системи бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості на будь-якому підприємстві. Первинна документація не лише служить основою для формування облікової інформації, але й виступає юридичним доказом здійснення господарських операцій, особливо в разі виникнення спорів із кредиторами. СТОВ «ТЯСМИН» використовує систематизовану документацію, яка відповідає вимогам чинного законодавства та дозволяє отримувати надійну облікову інформацію про стан поточної кредиторської заборгованості.

Складання первинних документів регулюється Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 24.05.1995 року № 88 та Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року № 996-XIV, які встановлюють обов'язкові вимоги щодо документування операцій та подій.

На практиці СТОВ «ТЯСМИН» первинними документами, що забезпечують облік операцій щодо кредиторської заборгованості. Перш за все, на початковому етапі це рахунки-фактури, видані постачальниками, які є первинний документ при купівлі товарів, робіт та послуг. Рахунок-фактура містить детальну інформацію про предмет поставки, кількість, вартість, умови розрахунку та строки оплати, що забезпечує коректне визнання зобов'язання в системі бухгалтерського обліку.

Відмітимо, що рахунок-фактура не в повній мірі є первинним документом, (не до кінця зрозуміло чи дійсно господарська операція відбулася), проте з іншої точки зору, його можна вважати первинним документом. В сукупності з сформованою банківською випискою на основі платіжних документів, розрахунковою квитанцією чи квитанцією від касового ордера, які підтверджують факт здійснення операції. Рахунок-фактура може замінити лише акт виконаних робіт/ наданих послуг. Щоб така взаємозаміна була законною потрібно, щоб ця важлива умова була прописана в укладеному договорі, лише тоді рахунок можна вважати первинним документом.

Крім того, підприємство оперує такими видами документів:

1. Накладні - щодо відображення передання товарів від постачальника до СТОВ «ТЯСМИН» та слугують основою для визнання права власності та відповідного зобов'язання.

2. Акти прийому-передачі робіт та послуг - складаються при отриманні послуг, що дозволяє підприємству документально засвідчити факт надання послуг та виникнення зобов'язання оплати.

3. Договори поставки та контракти - є основним юридичним документом, що закріплює умови співпраці з постачальниками, включаючи строки платежів, розміри знижок та умови повернення товарів.

4. Розрахункові документи - включають платіжні інструкції, чеки та інші засоби переводу коштів, які завіряють факт погашення кредиторської заборгованості.

Одним з основних документів при обліку кредиторської заборгованості - це видаткова накладна, отримана від постачальника. Товарно-транспортна накладна відіграє не менш важливу роль в обліку кредиторської заборгованості, особливо, коли йдеться мова про купівлю товарів, які перевозяться транспортними засобами. У 2023 році Міністерство Інфраструктури запустило електронну товарно-транспортну накладну. Поки цей пілотний проект знаходиться на стадії тестування, тому її використання в цій формі суб'єктами господарювання проходить на добровільній основі [56].

Наступним важливим документом є - акт виконаних робіт або наданих послуг. Він є головним документом, оскільки на основі нього бухгалтер підтверджує виконання робіт чи отримання наданих послуг.

Документом, що регулює відносини з кредиторами при отриманні та сплати кредитних коштів є кредитний договір або договір позики. Облік заборгованості перед контролюючими органами СТОВ «ТЯСМИН» здійснює на основі складених податкових декларацій, в яких відображаються проведені податкові розрахунки відповідного податку. Заборгованість зі сплати податків є однією з складових кредиторської заборгованості [66].

Первинні документи повинен містити обов'язкові реквізити (тобто ті, які ідентифікують господарську операцію) та без яких документ не приймається до обробки бухгалтерією. Зокрема, наступні реквізити:

- назва документа та призначення його складання;
- дата складання та номер документа;
- назва та реквізити сторін, учасниць операції (постачальника та покупця);
- опис об'єкта операції (назва, кількість, вартість);
- строк та умови оплати;
- підписи уповноважених осіб обох сторін та печатки.

Наявність усіх обов'язкових реквізитів дозволяє бухгалтерії СТОВ «ТЯСМИН» приймати документи до обробки та включати операції в систему обліку. Недостатність реквізитів може привести до відмови у прийнятті документа до обліку або необхідності його уточнення.

Документи складені у письмовій або електронній формі, які несуть інформацію про проведену господарську діяльність, мають всі необхідні підписи адміністрації підприємства та необхідні печатки на них в бухгалтерії прийнято називати первинними документами. СТОВ «ТЯСМИН» використовує систему змішаного документообігу.

Після первинної обробки документів операції фіксуються в облікових регістрах. На СТОВ «ТЯСМИН» з автоматизованою формою обліку основними регістрами для обліку кредиторської заборгованості є:

- Журнал реєстрації документів - слугує для первинної реєстрації всіх документів, пов'язаних із виникненням кредиторської заборгованості.
- Карти аналітичного обліку (в розрізі кожного контрагента) - ведуться за субрахунками 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» та 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками», що дозволяє відстежити рух заборгованості в розрізі кожного контрагента.

- Оборотно-сальдові відомості - узагальнюють обороти й залишки за синтетичними та аналітичними рахунками, служать основою для складання фінансової звітності.

- Довідки про залишки заборгованості - складаються спеціалістами бухгалтерії та слугують для внутрішнього контролю та аналізу стану розрахунків.

Використовувана СТОВ «ТЯСМИН» автоматизована форма бухгалтерського обліку забезпечує:

- оперативне оновлення інформації про залишки та обороти по розрахункових рахунках;

- автоматичне формування облікових записів (оборотно-сальдової відомості);

- можливість отримання детальних аналітичних звітів про поточну кредиторську заборгованість у будь-якій розрізі (за постачальниками, за видами товарів, за строками погашення);

- мінімізацію помилок і скорочення часу на обробку документів.

Програмне забезпечення інтегровано із системою управління запасами та системою обробки первинних документів, що забезпечує безперервність облікового процесу від моменту отримання документа до його архівування.

На СТОВ «ТЯСМИН» встановлена чітка процедура документообігу для операцій із кредиторською заборгованістю:

1. Отримання документа - первинні документи від постачальників надходять у канцелярію, де реєструються в журналі вхідної кореспонденції.

2. Попередня перевірка - документи проходять перевірку на повноту реквізитів та відповідність умовам контрактів.

3. Передання в бухгалтерію - документи передаються в облікових відділ, де реєструються у журналі реєстрації рахунків.

4. Обробка та внесення записів - спеціалісти бухгалтерії заносять дані в систему обліку, формуючи необхідні облікові записи (кореспонденції рахунків).

5. Контроль і узагальнення - виконується щомісячна перевірка та узагальнення даних в оборотно-сальдовій відомості.

6. Архівування - оброблені документи зберігаються впродовж законодавчо встановленого строку (не менше 7 років, враховуючи останні зміни в законодавстві).

7. Основні кореспонденції рахунків для операцій із кредиторською заборгованістю.

Ефективний контроль за розрахунками з кредиторами та прийняття обґрунтованих управлінських рішень вимагають деталізованої інформації, а не лише узагальнених даних. Важливу роль у цьому відіграють первинні документи: як показано на рис. 2.1, їх обов'язкові реквізити безпосередньо впливають на систему обліку.

Рис. 2.1. Вплив форми первинних документів на порядок відображення операцій в бухгалтерському обліку

Крім того, операції з кредиторською заборгованістю (нарахування, погашення, списання) необхідно документувати максимально повно. Це критично важливо, оскільки саме первинні документи, облікові реєстри та звітність слугують доказовою базою при врегулюванні спорів щодо заборгованості.

Регулярне оновлення та перевірка документів дозволяє СТОВ «ТЯСМИН» своєчасно визначати суми, розміри ставок та строки погашення зобов'язань, що є критично важливим для ефективного управління поточною заборгованістю та забезпечення ліквідності.

Важливою частиною документального забезпечення є регулярна звірення даних облікових реєстрів з даними, які мають контрагенти. Щомісячно бухгалтерія СТОВ «ТЯСМИН» відправляє листи звірення постачальникам, у яких наводяться залишки по кожному рахунку, отримані товари/послуги та здійснені платежі. Контрагенти мають можливість перевірити інформацію та повідомити про розбіжності. Такі звірення дозволяють виявити помилки, упущення та недорозуміння на ранніх етапах, що запобігає виникненню спорів та розбіжностей у звітності [20].

У разі виявлення розбіжностей, бухгалтерія проводить розслідування причин та визначає, які облікові записи необхідно коригувати. Це може включати виправлення помилок у сумах, датах або змінення категорії видатків.

Документальне забезпечення обліку кредиторської заборгованості на ТОВ СТОВ «ТЯСМИН» побудоване на основі чітких процедур первинної реєстрації, систематизації та архівування документів, що сприяє забезпеченню достовірності облікової інформації. Автоматизована форма обліку дозволяє оперативну обробляти великі обсяги документів та отримувати своєчасну інформацію для управління розрахунками. При цьому збереження обов'язкових реквізитів у документах та дотримання порядку документообігу є передумовою для юридичної чинності записів та можливості їх використання у разі виникнення спорів.

2.3. Методика обліку кредиторської заборгованості

Методика обліку кредиторської заборгованості на СТОВ «ТЯСМИН» ґрунтується на принципах, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 11 «Зобов'язання», та забезпечує систематичне відображення операцій із розрахунками з кредиторами у системі синтетичного та аналітичного обліку. Ефективна методика обліку передбачає правильне використання рахунків, встановлення своєчасних облікових записів та ведення детальних аналітичних регістрів [67].

Облік поточної кредиторської заборгованості здійснюється на рахунках класу 6 Плану рахунків. Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» є ключовим для фіксації операційної заборгованості за отримані товари, роботи та послуги. Цей рахунок поділяється на субрахунки залежно від походження постачальника (вітчизняні або іноземні), що дозволяє розподіляти облік по географічних ознаках контрагентів та забезпечувати контроль валютних ризиків [17].

Крім того, для фіксації інших видів поточних зобов'язань СТОВ «ТЯСМИН» використовує:

- Рахунок 64 для податкових та обов'язкових платежів;
- Рахунок 65 для розрахунків за страхуванням та внесків до позабюджетних фондів;
- Рахунок 66 для розрахунків з оплати праці та інших нарахувань на користь працівників;
- Рахунок 68 для інших видів поточних зобов'язань, що вимагають облікового відображення.

На відміну від синтетичного обліку, аналітичний облік» ведеться у розрізі кожного постачальника окремо з урахуванням такої інформації:

- персональна картка постачальника - містить контактні дані, реквізити розрахункових рахунків, умови розрахунків та історію взаємодії;

- детальний розрахунок залишків - фіксує суми виникнення, часткові погашення та поточні залишки;
- аналіз строків погашення - розділення заборгованості на своєчасну (до 30 днів), напівпрострочену (30-90 днів) та прострочену (понад 90 днів);
- взаємні розрахунки - облік ситуацій, коли один контрагент є одночасно постачальником та дебітором.

Синтетичний та аналітичний облік на СТОВ «ТЯСМИН» банківських кредитів підприємство веде з використанням субрахунку 601 «Короткострокові кредити банків у національній валюті» (за аналізований період 2022-2024 рр. субрахунки 501 «Довгострокові кредити банків у національній валюті» та 611 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в національній валюті» в обліку не використовувалися у зв'язку з відсутністю даного виду заборгованості).

Досліджуване підприємство використовує лише короткострокові кредити, які сплачує протягом одного операційного циклу (не більше 12 місяців з дати отримання), намагаючись не затримувати виплати, оскільки дана затримка тягне за собою нарахування штрафних санкцій за несвоєчасну сплату.. Кореспонденції, які формуються в системі бухгалтерського обліку на підприємстві щодо отримання короткострокового кредиту наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

**Витяг з Журналу господарських операцій СТОВ «ТЯСМИН»
з обліку короткострокових кредитів за 2024 р., грн.**

№ пп.	Кореспонденція	Дебет	Кредит	Сума
1	Надходження коштів у зв'язку з отриманням короткострокового кредиту	311	601	54 000
2	Сплачено короткостроковий кредит	601	311	50000
3	Нарахування відсотків за користування кредитом	951	684	10000
4	Сплата нарахованих відсотків за користування кредитом	684	311	10000

Під час обліку кредитів у підприємства можуть з'явитися зобов'язання по сплаті відсотків за використання кредитних коштів та штрафні санкції за повернення кредитних коштів відмітимо, що досліджуване підприємство даних випадків не допускало.

На підприємстві СТОВ «ТЯСМИН» господарські операції щодо обліку кредиторської заборгованості з постачальниками за поставлені товари, виконані роботи, надані послуги ведуться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» з використанням субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками». Підприємство також проводить зовнішньоекономічну діяльність, в основному з іноземними покупцями. Підприємство використовує в обліку рахунок 371 «Розрахунки за виданими авансами», який передбачений для обліку попередньої оплати постачальнику за поставлений товар. СТОВ «ТЯСМИН» є платником ПДВ.

В таблиці 2.8 наведено відображення в обліку розрахунків з постачальниками щодо купівлі мінеральних добрив.

Таблиця 2.8

**Витяг з Журналу господарських операцій СТОВ «ТЯСМИН»
щодо придбання мінеральних добрив в квітні місяці 2024 р., грн.**

№ пп.	Кореспонденція	Дебет	Кредит	Сума
1	Перераховано з поточного рахунку постачальнику попередню оплату за мінеральні добрива	371	311	360000
2	Відображено податковий кредит із суми перерахованого авансу (податкова накладна незареєстрована)	6442	6441	60000
3	Підтверджено право на податковий кредит з ПДВ податковою накладною, яка зареєстрована в ЄРПН	6411	6442	60000
4	Оприбутковано мінеральні добрива	208	631	200000
5	Проведено розрахунки з постачальником в частині ПДВ	6441	631	40000
6	Проведено взаємозалік за рахунками	631	371	240000

Облік за податками підприємство проводить з використанням рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами» з відкриттям субрахунків 4 класу.

Аналітичний облік підприємство проводить у розрізі кожного податку. СТОВ «ТЯСМИН» є платником таких податках: єдиний податок 4 групи, ПДВ, земельний податок за земельні ділянки державної або комунальної власності, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, екологічний податок.

Облік заробітної плати здійснюються на рахунку 66 «Розрахунки за виплатам працівникам» у розрізі субрахунків та нарахувань по кожному працівникові. Виплата заробітної плати здійснюється два рази на місяць: аванс та заробітна плата. Основним первинним документом є Табелі обліку використання робочого часу. Частим випадком на підприємстві є виплата лікарняних, які нараховуються на підставі наданих працівником Листків непрацездатності. Кореспонденції з обліку заробітної плати наведено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

**Витяг з Журналу господарських операцій СТОВ «ТЯСМИН»
щодо обліку заробітної плати за грудень місяць 2024 року**

№ пп.	Кореспонденція	Дебет	Кредит	Сума
1.	Нараховано заробітну плату працівникам адміністративного відділу	92	661	120 000
2.	Нараховано заробітну плату працівникам основного виробництва	23	661	360 000
3.	Нараховано заробітну плату працівникам відділу збуту	93	661	42 5000
4.	Нараховано ЄСВ (за ставками 22% та 8,41%)	92,23,93	651	104 750
5.	Нараховано допомогу з тимчасової втрати працездатності працівнику за перші 5 днів непрацездатності	949	663	4 350
6.	Нараховано допомогу з тимчасової втрати працездатності за рахунок ПФУ	378	663	1 740
7.	Нараховано ЄСВ на допомогу з тимчасової втрати працездатності	949	663	1339,8

У випадках, коли виявляються помилки в обліку або надійдуть повернення товарів, СТОВ «ТЯСМИН» застосовує сторнування - спеціальний метод виправлення облікових записів.

Кредиторська заборгованість визнається у момент виникнення юридичного зобов'язання, що, як правило, збігається з датою отримання товарів, послуг або первинного документа від контрагента. На момент визнання та на дату кожного балансу зобов'язання оцінюється за сумою погашення, тобто недисконтованою сумою грошових коштів, яку підприємство очікує сплатити.

Для деякої заборгованості (наприклад, позики та позичені кошти) можливе застосування дисконтованої вартості, особливо якщо період погашення значний та існує матеріальна різниця між номіналом та дисконтованою вартістю. Однак для операційної кредиторської заборгованості за товари та послуги в короткостроковому періоді дисконтування зазвичай не застосовується.

Для кредиторської та дебіторської заборгованості в іноземній валюті СТОВ «ТЯСМИН» проводить переоцінку на дату кожного звіту про фінансовий стан. Різниці від переоцінки (як позитивні, так і негативні) відображаються у звіті про прибутки та збитки як фінансові витрати або доходи. Це необхідно для адекватного відображення впливу валютних коливань на фінансове положення підприємства.

На кінець кожного звітного періоду СТОВ «ТЯСМИН» виконує наступні процедури:

1. Звірення рахунків - порівняння залишків у системі обліку з незалежними підтвердженнями від постачальників (розрахунковими контрольними листами та підтвердженнями);
2. Коригування - внесення коригуючих записів для урахування операцій, які відбулися, але не були своєчасно документовані;
3. Утворення резервів - у разі необхідності утворюються резерви для покриття можливих втрат чи зменшення активів;
4. Розкриття у примітках - до фінансової звітності включаються детальні розкриття щодо структури, строків та умов кредиторської заборгованості.

Під час проведення дослідження розрахунків з постачальниками доцільно розібратися з простроченою та безнадійною кредиторською заборгованістю, розглянути її відображення в обліку та умови списання.

Визнання заборгованості припиняється у момент, коли:

- а) зобов'язання погашене;
- б) кредитор відмовився від прав (наприклад, прощення боргу);
- в) боргові вимоги стали невиконуваними через закінчення строку позовної давності (3 роки згідно з законодавством);
- г) підприємство було визнана неплатоспроможним та ліквідованим.

У таких випадках залишки кредиторської заборгованості списуються з бухгалтерського обліку з відповідними записами на субрахунок 717 «Дохід від списання кредиторської заборгованості» іноді застосують і субрахунок 719 «Інші доходи операційної діяльності». На нашу думку, застосування субрахунку 717 є більш коректним.

СТОВ «ТЯСМИН» проводить щорічну інвентаризацію кредиторської заборгованості для виявлення втраченої заборгованості, що дозволяє утримати облік в актуальному стані та забезпечити коректність фінансової звітності.

2.4. Відображення інформації про кредиторську заборгованість у фінансовій та управлінській звітності підприємства

Звітність підприємства - завершальний етап облікового процесу підприємства. Вона формується на основі даних бухгалтерського обліку.

Інформація про кредиторську заборгованість є однією з найважливіших складових фінансової звітності, оскільки вона впливає на оцінку ліквідності, платоспроможності та загального фінансового стану підприємства. Для оцінки стану кредиторської заборгованості СТОВ «ТЯСМИН» використано дані за 2022-2024 роки. За цей період підприємство відзначала тенденцію зростання поточних зобов'язань, що впливає на її ліквідність і загальний фінансовий стан.

Відображення кредиторської заборгованості у рядках фінансової звітності наведено на рис. 2.2

Відображення кредиторської заборгованості у рядках фінансової звітності

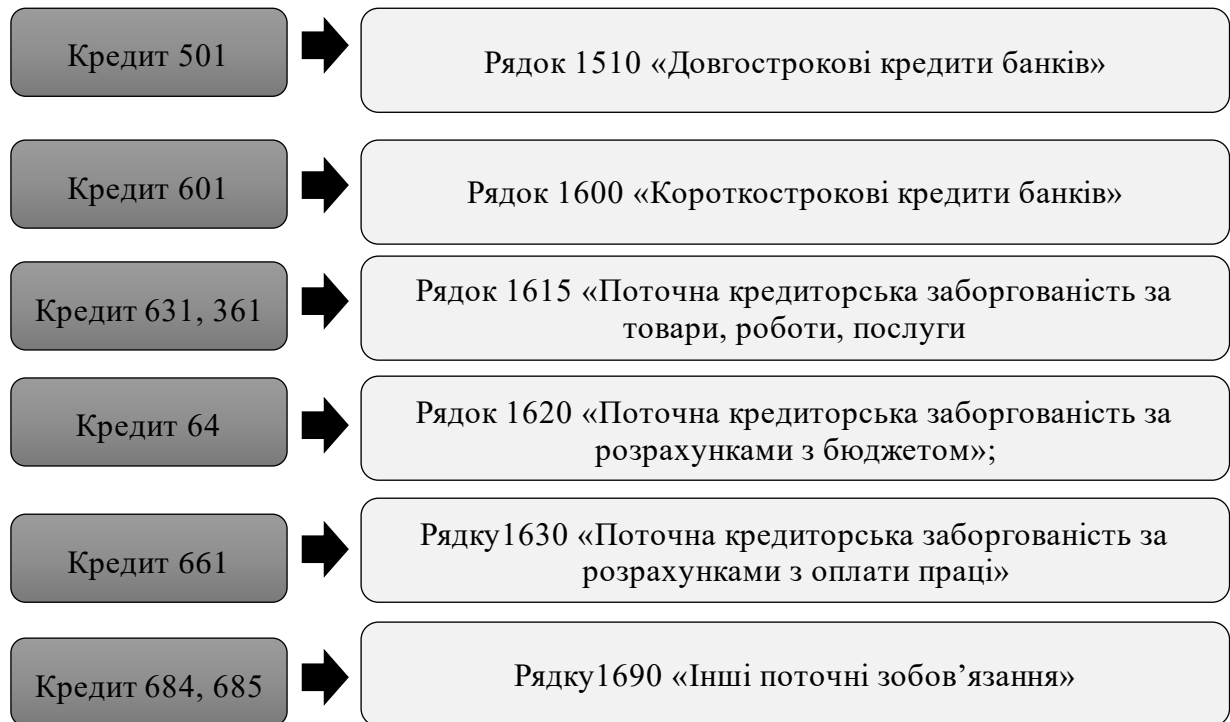

Рис. 2.2. Відображення кредиторської заборгованості у рядках фінансової звітності

Основні чинники, що можуть впливати на зростання заборгованості, включають збільшення закупівельних обсягів, нарощення витрат на покриття операційних видатків, а також необхідність залучення позикових коштів для фінансування розширення діяльності.

Згідно таблиці 2.10 загальні поточні зобов'язання СТОВ «ТЯСМІН» збільшилися на 35,4 % протягом досліджуваного періоду, в основному за рахунок збільшення обсягів відтермінування платежів (152,8 % за статтею «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги») та нарощення боргового навантаження підприємства. Найбільш суттєве збільшення спостерігається статті «Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги» вказує на значне розширення обсягу закупівель за умовами відстрочки платежу та посиленням залежності від постачальників та підрядників.

Таблиця 2.10

**Динаміка поточної кредиторської заборгованості
СТОВ «ТЯСМИН» за 2023-2024 роки, тис. грн**

Показники	На 31.12. 2023 р.	На 31.12. 2024 р.	Відхилення 2024-2023	
			+,-	%
Поточні зобов'язання і забезпечення, всього, в т.ч.	139037	188264	49 227	35,4
Короткострокові кредити банків	54000	54000	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2648	6694	4046	152,8
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	165	186	21	12,7
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	171	176	5	2,9
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	26328	27239	1001	3,5
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	-	44 750	44750	100
Інші поточні зобов'язання	55725	55219	-506	-0,9

Примітка. Розраховано авторкою на основі даних СТОВ «ТЯСМИН»

Таблиця 2.11

**Структура поточної кредиторської заборгованості
СТОВ «ТЯСМИН» за 2023-2024 роки**

Показники	На 31.12. 2023 р.		На 31.12. 2024 р	
	тис.грн	питома вага, %	тис.грн	питома вага, %
Поточні зобов'язання і забезпечення, всього, в т.ч.	139037	100	188264	100
Короткострокові кредити банків	54000	38,8	54000	28,7
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2648	1,9	6694	3,6
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	165	0,1	186	0,1
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	171	0,1	176	0,1
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	26328	18,9	27239	14,6
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	-		44 750	23,8
Інші поточні зобов'язання	55725	40,2	55219	29,1

Примітка. Розраховано авторкою на основі даних СТОВ «ТЯСМИН»

Аналіз структури кредиторської заборгованості (табл. 2.11) показує, що в 2023 р. найбільшу частку займає інші поточні зобов'язання (40,2%), в 2024 році ситуація змінилася, проте має місце досить значна залежність від постачальників та банківських кредитів. Розрахунки з бюджетом та з оплати праці займають мінімальну частку структури (разом 0,2%), що вказує на дисциплінованість підприємства щодо виконання податкових та соціальних зобов'язань. Інші поточні зобов'язання (29,1%) включають різноманітні короткострокові обв'язки, включаючи розрахунки за оренду, страхування та інші операційні видатки.

При прийнятті управлінських рішень особлива увага має приділятися даті виникнення кредиторської заборгованості, терміну її погашення, часу прострочення повернення боргів та причинам її виникнення. Збільшення короткострокових зобов'язань на 35,4% є сигналом про можливі проблеми з ліквідністю та вимагає переходу до більш активної політики управління оборотним капіталом.

Це може свідчити про те, що у підприємства не було достатньо коштів, щоб вчасно погасити дані зобов'язання, або що компанія свідомо розширює комерційний кредит для залучення ресурсів. У будь-якому разі такий фактор потрібно враховувати при прийнятті управлінських рішень та шукати можливості для оптимізації розрахунків

Важливу роль для розуміння ефективності управління заборгованістю становить коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості. Цей показник допомагає визначити, у скільки разів протягом періоду дохід від реалізації перевищує середню кредиторську заборгованість підприємства, або альтернативно, скільки разів переносить підприємство заборгованість за досліджуваний період.

Проведемо дослідження раніше описаного коефіцієнта на основі даних підприємства СТОВ «ТЯСМИН», наведених у формах фінансової звітності). Значення показника подано у таблиці 2.1.

Таблиця 2.12

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості**СТОВ «ТЯСМИН» за 2023-2024 роки**

Показники	Період		Оптимальне значення
	2023 р.	2024 р.	
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,72	14,26	4,8

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості вказує на кількість оборотів, які здійснила кредиторська заборгованість протягом року.

Дані СТОВ «ТЯСМИН», показують, що оборотність кредиторської заборгованості зросла в 2024 р. в порівнянні з 2023 рр. Значення показника в 2024 році – майже 9 оборотів в рік.

2.5. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства як метод прогнозування фінансового стану підприємства

Одна з найбільш розповсюджених моделей прогнозування ймовірності банкрутства є модель Альтмана (Z-score), розроблена американським економістом Едвардом Альтманом у 1968 році. Ця модель використовує п'ять ключових фінансових коефіцієнтів для визначення ймовірності банкрутства і може бути адаптована для виробничих та торговельних підприємств.

Модель Альтмана для виробничих підприємств розраховується за формулою:

$$Z = 1.2X_1 + 1.4X_2 + 3.3X_3 + 0.6X_4 + 1.0X_5 \quad (2.1)$$

де:

- X_1 - Робочий капітал / Загальні активи (показник ліквідності активів);
- X_2 - Нерозподілений прибуток / Загальні активи (показник накопиченого прибутку);

- X3 - ЕВІТ (прибуток до оподаткування та відсотків) / Загальні активи (показник рентабельності);
- X4 - Балансова вартість власного капіталу / Загальні зобов'язання (показник структури капіталу);
- X5 - Чистий дохід від реалізації / Загальні активи (показник обороту активів).

Інтерпретація результатів Z-score:

- $Z > 2.99$ - низька ймовірність банкрутства (безпечна зона);
- $1.81 < Z < 2.99$ - середня ймовірність банкрутства (сіра зона);
- $Z < 1.81$ - висока ймовірність банкрутства (зона ризику).

Альтернативно, для непублічних (приватних) компаній, таких як торговельні підприємства, застосовується модифікована модель Альтмана:

$$Z = 0.717X1 + 0.847X2 + 3.107X3 + 0.420X4 + 0.998X5 \quad (2.2)$$

Інтерпретація для модифікованої моделі:

- $Z > 2.9$ - низька ймовірність банкрутства (безпечна зона);
- $1.23 < Z < 2.9$ - середня ймовірність банкрутства (сіра зона);
- $Z < 1.23$ - висока ймовірність банкрутства (зона ризику).

Для проведення аналізу ймовірності банкрутства ТОВ «ТЯСМИН» розраховую необхідні показники на основі даних фінансової звітності за 2022-2024 роки.

$$Z = 0.717*0.69 + 0.847*0.74 + 3.107*0.069 + 0.420*2.81 + 0.998*0.196 = 2.71 \quad (2.3) \text{ (сіра зона)}$$

Значення 2.71 знаходиться в діапазоні $1.23 < Z < 2.9$, що вказує на «сіру зону» (зону невизначеності). Хоча ризик банкрутства не є критичним, підприємству слід звернути увагу на структуру оборотних активів.

Крім моделі Альтмана, слід розглянути також інші коефіцієнти фінансової стійкості, оскільки розуміння фінансового стану підприємства є надзвичайно важливим як для інвесторів, так і для кредиторів а не тільки для управлінського персоналу підприємства.

Одним з показників, що широко використовуються для оцінки цього стану, є співвідношення боргу до капіталу. Дані показника інформують, щодо того як підприємство здійснює фінансування своєї діяльності та зростання: за рахунок позик (боргів) або за рахунок власних коштів (власного капіталу). Цей коефіцієнт забезпечує вирішальне уявлення про фінансовий леверидж підприємства та його загальний профіль ризику.

Коефіцієнт співвідношення боргу до капіталу СТОВ «ТЯСМИН» в 2024 р. ≈ 0.019 , що свідчить про те, що кожна гривня власного капіталу припадає на 0.019 грн боргів. Оптимальний рівень зазвичай складає 1.0-1.5, тому показник СТОВ «ТЯСМИН» знаходиться значно нижче норми, що вказує на високу фінансову незалежність та мінімальну залежність від зовнішніх боргів.

Коефіцієнт покриття — це фінансовий показник, який демонструє здатність підприємства погашати короткострокові зобов'язання оборотними активами. Існує кілька видів коефіцієнтів покриття, кожен з яких аналізує здатність покривати різні типи витрат, зокрема: коефіцієнт покриття поточних зобов'язань; коефіцієнт покриття відсотків; коефіцієнт покриття боргів; коефіцієнт покриття інвестицій.

Коефіцієнт покриття зобов'язань активами СТОВ «ТЯСМИН» в 2024 р. ≈ 52.48

Коефіцієнт 52,48 вказує, що активи підприємства більш ніж у 52 рази перевищують його зобов'язання, що є відмінним запасом міцності та свідчить про високу платоспроможність.

Причини банкрутства підприємств в Україні можуть бути пов'язаними з глобальною економічною кризою, нестабільністю економічного та політичного середовища, недосконалістю правового та податкового законодавства, а також з непередбачуваністю до раптових кризових умов чи змін в економіці. Іншими факторами є значне порушення фінансової стабільності (коли зобов'язання перевищують активи), незбалансованість обсягів і строків грошових потоків, неефективне використання ресурсів та управління, а також неефективний менеджмент чи облікові помилки [8, 49].

Варіанти розрахунків ймовірності банкрутства включають моделі дискримінантного аналізу, такі як модель Альтмана, Бівера (на основі грошових потоків), Спрінгейта, Ліса, Таффлера, Фулмера, Конана-Голдера, Дюрана, а також адаптовані для українських підприємств моделі, як модель Р. Сайфулліна та Г. Кадикова, PAS-коефіцієнт, та навіть нейронні мережі для прогнозування [50, 18].

На основі проведеного аналізу ймовірності банкрутства можна запропонувати такі заходи для СТОВ «ТЯСМИН»:

1. Оптимізація структури капіталу - збереження високого рівня власного капіталу шляхом реінвестування прибутку та мінімізації нових боргів.

2. Контроль зростання кредиторської заборгованості - прискорення розрахунків з постачальниками для уникнення штрафів та збереження репутації, особливо враховуючи зростання боргів за товарами.

3. Покращення показників ліквідності - оптимізація біологічних активів та дебіторської заборгованості, планування грошових потоків у умовах війни.

4. Регулярний моніторинг - розрахунок Z-score щоквартально для своєчасного виявлення тенденцій, з урахуванням аграрної специфіки.

5. Диверсифікація діяльності - розширення ринків збуту зернових та молочної продукції для підвищення обороту активів і стабілізації доходів у воєнний час.

Аналіз ймовірності банкрутства СТОВ «Тясмин» за допомогою модифікованої моделі Альтмана показує низький рівень фінансового ризику, з Z-score у безпечній зоні протягом 2022-2024 років. Однак тенденція до зниження показника свідчить про потенційні ризики, пов'язані зі зменшенням активів та зростанням поточних зобов'язань. Позитивними факторами є високий власний капітал та стабільне зростання прибутку. Впровадження запропонованих заходів дозволить зберегти фінансову стійкість і запобігти можливим проблемам. Регулярний моніторинг показників платоспроможності повинен стати невід'ємною частиною системи управління фінансами підприємства.

Висновки до розділу 2

Організаційно-економічна характеристика СТОВ «ТЯСМИН» свідчить про динамічне розвиток підприємства, однак виявляє тенденцію до нарощення поточної кредиторської заборгованості на 35,4% протягом періоду 2023-2024 років.

Документальне забезпечення обліку кредиторської заборгованості на підприємстві організоване на засадах повноти реквізитів, своєчасності реєстрації та систематичного архівування. Використання автоматизованої форми обліку з програмним забезпеченням дозволяє оперативно обробляти великі обсяги документів та формувати своєчасну облікову інформацію. Однак необхідна подальша оптимізація процедур документообігу для мінімізації помилок та прискорення обробки. Методика обліку кредиторської заборгованості відповідає вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та передбачає правильне визнання, оцінку та розкриття зобов'язань у системі синтетичного та аналітичного обліку.

При прийнятті управлінських рішень особлива увага має приділятися даті виникнення кредиторської заборгованості, терміну її погашення, часу прострочення повернення боргів та причинам її виникнення.

Причини банкрутства підприємств в Україні можуть бути пов'язаними з глобальною економічною кризою, нестабільністю економічного та політичного середовища, недосконалістю правового та податкового законодавства, а також з непередбачуваністю до раптових кризових умов чи змін в економіці.

РОЗДІЛ 3

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ПОТОЧНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Методичні прийоми внутрішнього контролю кредиторської заборгованості

Контроль це система, яка спрямована на забезпечення управлінського персоналу необхідною інформацією про реальний стан керованого об'єкта та реалізацію рішень, що направлені на управління суб'єктом господарювання. Одним із видів контролю, що може виділяють на підприємствах є внутрішній контроль.

Цілі, плани і структура підприємства визначають напрям діяльності внутрішнього контролю. Система внутрішнього контролю буде ефективнішою, якщо всі співробітники підприємства будуть виконувати контрольні процедури, причому на перманентній основі. В організації і забезпеченні функціонування внутрішнього контролю повинні приймати участь фахівців суміжних служб - планової, фінансової та економічної [42].

Вивченням особливостей внутрішнього контролю, системи внутрішнього контролю займалися такі вчені, як М.Т. Білуха, Р.Бойко, Б.А. Боррас, Т.А. Бутинець, М. В. Мельник, М.І. Павлов, А. Семенець та інші. Проте підходи до визначення внутрішнього контролю, системи внутрішнього контролю, які пропонують науковці, суттєво відрізняються, а питання, що стосуються понять внутрішнього контролю, системи внутрішнього контролю є недостатньо вирішеними, що призводить до невизначеності теорії, її недостатності для ефективного побудови системи внутрішнього контролю.

Контроль сприяє виявленню слабкі сторони підприємницької діяльності, оптимальному використанню наявних ресурсів, уникати банкрутства та кризових ситуацій. На підприємстві важливо управлінському персоналу усвідомлювати те, що внутрішній контроль не тільки має на меті виявлення і

виправлення помилок, але й проведення превентивних заходів стосовно коригування шляхів досягнення поставлених завдань.

На вітчизняних підприємствах наявні окремі елементи внутрішнього контролю, проте система внутрішнього контролю сформована не в повній мірі. В основному, це пов'язано з тим, що на підприємствах з невеликою кількістю працівників відсутня достатня кількість фахівців для організації ефективної системи внутрішнього контролю. Великі ж підприємства, які мають всі можливості для організації системи внутрішнього контролю не завжди повноцінно застосовувати його методи.

Функціональні елементи системи контролю на підприємстві наведено на рис. 3.1.

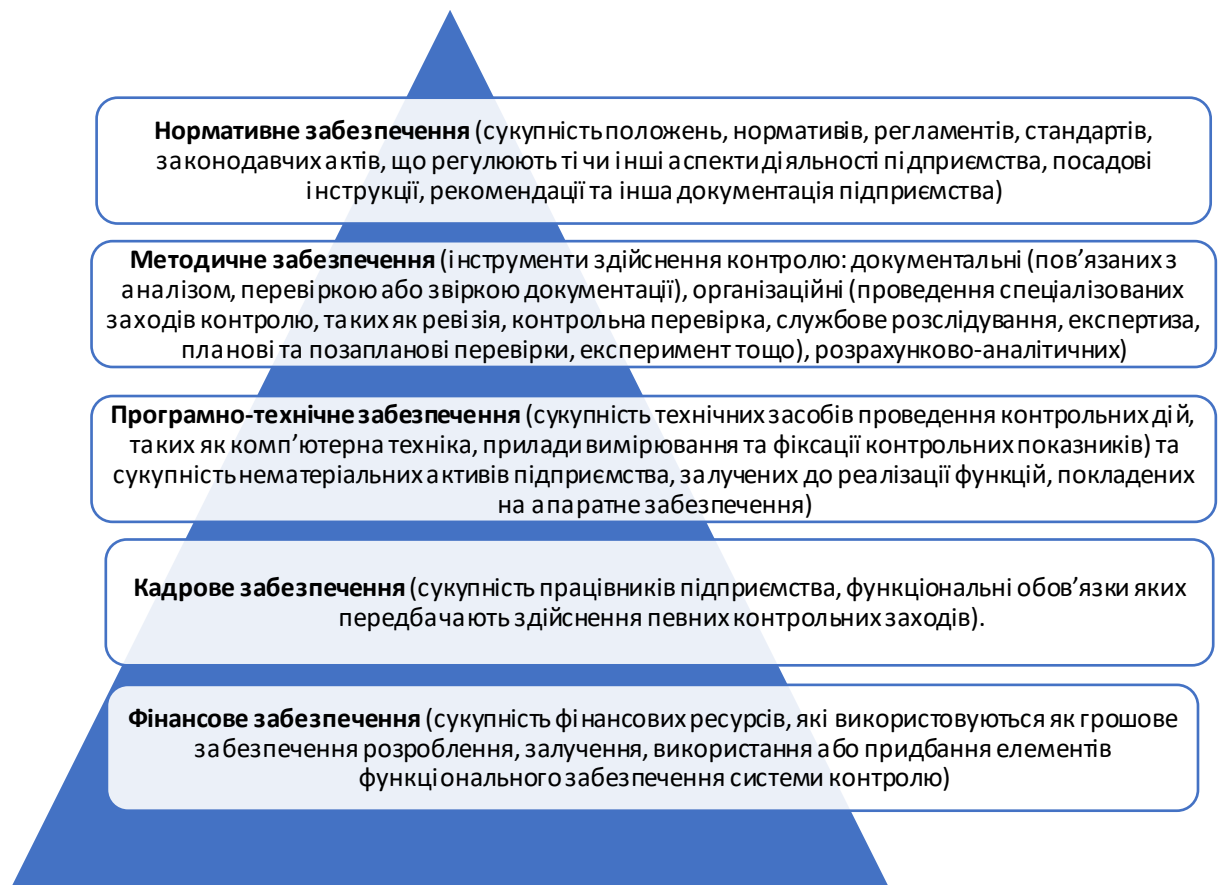

Рис. 3.1. Функціональні елементи системи контролю на підприємстві

Примітка: сформовано авторкою на основі [53]

У процесі створення системи внутрішнього контролю на підприємствах виникає низка проблем: недостатня кваліфікація кадрів; відсутність розвинутої й апробованої теоретичної бази, що пов'язано з недостатністю наукових досліджень і теоретичних розробок у цьому напрямі; відсутність нормативно-законодавчої бази, що чітко регламентує створення й оцінку систем внутрішнього контролю й аудиту на підприємстві; оцінка її ефективності тощо Семенець А. [44].

Для повного цінного виконання основних завдань внутрішнього контролю необхідним є інтегрування системи внутрішнього контролю з системою управлінського обліку суб'єкта господарювання. Такий підхід забезпечить для керівництва підприємства можливість отримувати обґрунтовану впевненість щодо достовірності фінансової звітності, ефективності операцій та діяльності, дотримання законодавчих вимог та збереження активів [40].

Основні завданнями внутрішнього контролю операцій за розрахунками з контрагентами наведено на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Основні завдання внутрішнього контролю операцій за розрахунками

Внутрішній контроль поточної кредиторської заборгованості є невід'ємною складовою системи фінансового управління підприємством, забезпечуючи достовірність облікової інформації та сприяючи мінімізації ризиків фінансових втрат. Методичні прийоми контролю як інструмент управління є комплексом взаємопов'язаних методів, процедур та інструментів, спрямованих на перевірку правильності, повноти та законності операцій із кредиторською заборгованістю, виявлення відхилень від встановлених норм і стандартів, а також оцінку ефективності управління борговими зобов'язаннями [7].

Аудит, у свою чергу, дозволяє перевірити правильність відображення цих зобов'язань у бухгалтерській та фінансовій звітності. Це сприяє виявленню помилок в бухгалтерському обліку, оцінювати ризики, пов'язані з простроченою заборгованістю, та забезпечувати відповідність транзакцій нормативним вимогам. Процедури зовнішньої перевірки, аналіз внутрішнього контролю та експлуатаційні випробування є важливими етапами аудиту [32].

При перевірці розрахунків застосовуються прийоми фактичного і документального контролю, аналітичні процедури, логічний аналіз, а також усні опитування посадових осіб.

Під проведення внутрішнього контролю застосовуються різні методи документального контролю. Документальні прийоми контролю становлять фундамент системи перевірки первинної інформації про розрахунки. Сутність документального методу полягає в поглибленому аналізі та оцінці первинних документів, облікових регістрів, реєстрів та фінансової звітності на предмет відповідності встановленим вимогам.

Суб'єкт контролю здійснює перевірку на предмет:

- 1) наявності всіх обов'язкових реквізитів документа (дата, номер, найменування, суми, підписи);
- 2) правильності оформлення та відповідності вимогам чинного законодавства;
- 3) логічної послідовності документообігу;

4) наявності необхідних узгоджень та затвердження від уповноважених осіб;

5) відповідності операцій положенням про облікову політику та локальним нормативним актам підприємства. Документальна перевірка проводиться як на попередньому етапі (перед реєстрацією операції), так і під час поточної обробки та наступної узагальнення облікової інформації [58].

Арифметичні прийоми контролю спрямовані на верифікацію математичної та розрахункової коректності всіх облікових записів, сум заборгованості, визначення залишків за зобов'язаннями. До цієї категорії методів належать перевірка правильності складання авансових розрахунків за отриманими запасами, товарами, роботами чи послугами, контроль за правильним відображенням податків (зокрема ПДВ), перевірка коректності визначення дати визнання зобов'язання, розрахунок дисконтованої вартості у разі наявності довгострокових зобов'язань. Арифметичні прийоми включають також перехресні та звірні розрахунки, за яких той самий показник розраховується різними методами з метою виявлення розбіжностей та підтвердження коректності.

Комбіновані прийоми контролю поєднують ознаки як документальної, так і арифметичної перевірки, формуючи комплексний підхід до контролю. Найбільш поширеним та ефективним комбінованим методом є звірка, яка полягає у зіставленні та узгодженні даних однієї групи облікових записів з даними іншої групи з метою виявлення розбіжностей та помилок. Звіряння здійснюється у таких варіантах [43]:

а) внутрішнє звіряння - порівняння даних аналітичного обліку (в розрізі кредиторів) з даними синтетичного обліку на рахунках кредиторської заборгованості, гарантуючи ідентичність залишків на дату проведення процедури;

б) зовнішнє звіряння - порівняння даних підприємства щодо сум заборгованості перед постачальниками та підрядниками з інформацією, яку

надають самі контрагенти та уповноважені ними органи, включаючи банківські установи та фінансові посередники, що забезпечує незалежну верифікацію;

в) звіряння на дату звіту - узгодження залишків кредиторської заборгованості на дату кінця звітнього періоду у розрізі окремих контрагентів для завершення розрахункових взаємовідносин і відображення точної інформації у фінансовій звітності [58].

Аналітичні прийоми контролю - це комплекс методів аналізу, спрямованих на виявлення тенденцій, закономірностей, аномалій та нетипових змін у показниках кредиторської заборгованості. До аналітичних методів належать [4]:

1) горизонтальний аналіз (трендовий аналіз) - порівняння показників у часі, зокрема аналіз динаміки змін обсягу кредиторської заборгованості від місяця до місяця, від року до року, виявлення тенденцій зростання або зменшення;

2) вертикальний аналіз (структурний аналіз) - визначення питомої ваги та структури окремих видів заборгованості (заборгованість перед постачальниками, перед працівниками, перед бюджетом, соціальні внески) у загальній сумі зобов'язань;

3) факторний аналіз - дослідження впливу окремих чинників (обсягу закупівель, динаміки цін, умов розрахунків, умов кредитування) на змінення показників кредиторської заборгованості;

4) коефіцієнтний аналіз - розрахунок та інтерпретація фінансових коефіцієнтів, включаючи коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, оборотності, що дозволяють оцінити фінансовий стан та ризик платоспроможності підприємства.

Для забезпечення системного підходу до перевірки розрахунків з постачальниками доцільно формалізувати послідовність дій та відповідальних осіб у вигляді плану і програми внутрішнього контролю. Такий підхід дозволяє поєднати організаційні, документальні та аналітичні процедури контролю в єдину логічну систему, забезпечуючи повноту охоплення операцій та своєчасне виявлення порушень.

Аналітичні прийоми дозволяють своєчасно виявити нетипові операції, несвідомі помилки, навмисні спотворення та ознаки потенційного шахрайства.

Основними категоріями аудиторських тестів, які найчастіше згадуються у Міжнародних стандартах аудиту та наукових публікаціях, є: незалежні тести і тести внутрішнього контролю. Метою тестування системи внутрішнього контролю є досягнення впевненості у його ефективності та здатності своєчасно виявляти помилки та перекручення. Тести внутрішнього контролю фактично є тестами на відповідність, у більшості випадків зводяться до перевірки так званих слабких місць контролю [37].

Ефективність системи методичних прийомів контролю оцінюється на основі комплексу критеріїв (рис. 3.3):

<i>Своєчасність виявлення помилок та порушень</i>	<ul style="list-style-type: none"> • здатність системи контролю виявити помилки у момент їх виникнення або найближче до цього
<i>Повнота охоплення</i>	<ul style="list-style-type: none"> • обсяг, у якому контрольні процедури покривають всі аспекти кредиторської заборгованості, включаючи операції закупівлі, розрахунки, платежі та звітування
<i>Економічність</i>	<ul style="list-style-type: none"> • досягнення балансу між витратами на утримання системи контролю та запобіганням можливих фінансових втрат від помилок та шахрайства
<i>Придатність для управління</i>	<ul style="list-style-type: none"> • забезпечення прийняття управлінських рішень надійною інформацією про стан розрахунків
<i>Відповідність нормативно-правовому регулюванню та міжнародним стандартам</i>	<ul style="list-style-type: none"> • дотримання вимог МСА (Міжнародних стандартів аудиту), МСФЗ (Міжнародних стандартів фінансової звітності) та національного законодавства

Рис. 3.3. Критерії ефективності системи методичних прийомів контролю

Методичні прийоми внутрішнього контролю кредиторської заборгованості повинні бути адаптовані до специфіки конкретного підприємства, враховуючи його розміри, організаційну структуру, обсяги операцій, географічне розташування та наявні технічні можливості. Для малих та середніх підприємств

контроль може здійснюватися більш спрощеним способом із базовою документальною перевіркою та періодичним звіренням, тоді як для великих багатофункціональних організацій необхідна розвинена система контролю з чіткої структурою розподілу відповідальності, детальних регламентів та автоматизованих систем. Водночас, незалежно від розмірів та типу підприємства, система контролю повинна бути формалізована в документах облікової політики та внутрішніх положеннях, регулярно переглядатися та оновлюватися відповідно до змін у законодавстві, розвитку технологій та еволюції ризиків.

Регулярна переоцінка та вдосконалення методичних прийомів контролю на підприємстві є необхідною умовою підтримання ефективності системи управління кредиторською заборгованістю, мінімізації ризиків та забезпечення надійності облікової та фінансової інформації для внутрішніх та зовнішніх користувачів.

3.2. Внутрішній контроль кредиторської заборгованості

Організація системи внутрішнього контролю кредиторської заборгованості - складний та комплексний процес, який вимагає від керівництва підприємства не лише розроблення документів та процедур, але й реального втілення цих процедур у щоденну операційну діяльність. На відміну від методичних прийомів контролю, які є інструментами виконання контрольних процедур, організація контролю спрямована на створення інституціональної основи, яка забезпечує постійне функціонування контрольних механізмів як невід'ємної частини всіх бізнес-процесів підприємства [51].

Джерела інформації проведення внутрішнього контролю поточної кредиторської заборгованості в ТОВ «ТЯСМИН» наступні:

1. наказ про облікову політику підприємства;

2. первинні документи з обліку кредиторської заборгованості;
3. облікові реєстри;
4. акти і висновки (звіти) попередніх перевірок, звіти незалежного аудитора, а також інша документація, яка узагальнює результати контролю;
5. звітність.

На підприємстві ТОВ «ТЯСМИН» внутрішнього контролю здійснюється в три стадії:

- ✓ початкова (проводиться підготовча робота, здійснюється планування внутрішнього контролю);
- ✓ основна (дослідна) (здійснюють перевірку господарських операцій, вивчають стан обліку);
- ✓ завершальна (узагальнюють результати перевірки, складають акт, а на його основі розробляють пропозиції і заходи щодо поліпшення фінансово-господарської діяльності підприємства). Ці три стадії забезпечують достовірність, результативність та ефективність проведення такої перевірки.

Проведення внутрішнього контролю з кредиторами передбачає такі етапи (рис. 3.4) [22].

Рис. 3.4. Етапи проведення внутрішнього та зовнішнього контролю розрахунків з постачальниками

На основі наукових напрацювань щодо удосконалення методики контролю розрахунків з постачальниками сформовано план (табл. 3.1) і програму внутрішнього контролю наведено в додатку В.1 для СТОВ «Тясмин».

Таблиця 3.1

Загальний план внутрішнього контролю поточної кредиторської заборгованості СТОВ «Тясмин» на 2024 р.

№	Заплановані види робіт	Період	Виконавець
1	Попереднє ознайомлення з обліком зобов'язань на підприємстві		
2	Внутрішній контроль розрахунків з постачальниками		
3	Внутрішній контроль розрахунків короткострокових кредитами банків		
4	Внутрішній контроль обліку розрахунків з бюджетом		
5	Внутрішній контроль розрахунків за виплатами працівникам		
6	Внутрішній контроль розрахунків за ЄСВ		
7	Внутрішній контроль розрахунків з іншими кредиторами		
8	Узагальнення результатів внутрішнього контролю, оформлення звіту		

Проводячи внутрішній контроль на підприємстві СТОВ «ТЯСМИН» було визначено, що ведення обліку поточної кредиторської заборгованості відбувається з використанням бухгалтерської програми «BAS Агро», що зменшує ризик появи помилок під час ведення обліку та спрощує складання фінансової звітності. Підприємство постійно проводить звірку стану розрахунків, що дозволяє контролювати стан кредиторської заборгованості.

Суттєвим елементом документального забезпечення є система внутрішнього контролю за якістю первинних документів [23]. На СТОВ «ТЯСМИН» впроваджена дворівнева система перевірки документів, яка дозволяє виявити та запобігти помилкам на ранніх етапах облікового процесу. Перший рівень контролю здійснюється під час отримання документів, де перевіряється наявність усіх обов'язкових реквізитів, правильність розрахунків та відповідність документа типовим формам. Другий рівень - у бухгалтерії, де проводиться більш детальна перевірка на відповідність договірним умовам, попереднім записам та загальним бізнес-логіці операцій.

Здійснення внутрішнього контролю операцій з зобов'язаннями завжди починають із інвентаризації.

Інвентаризація кредиторської заборгованості - обов'язкова та систематична процедура контролю, встановлена чинним законодавством. Згідно з Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань (затверджене наказом Мінфіну від 02.09.2014 № 879), інвентаризація дебіторської та кредиторської заборгованостей проводиться протягом трьох останніх місяців до дати балансу, тобто перед складанням річної фінансової звітності [8].

Процедура інвентаризації кредиторської заборгованості включає такі послідовні кроки [34]:

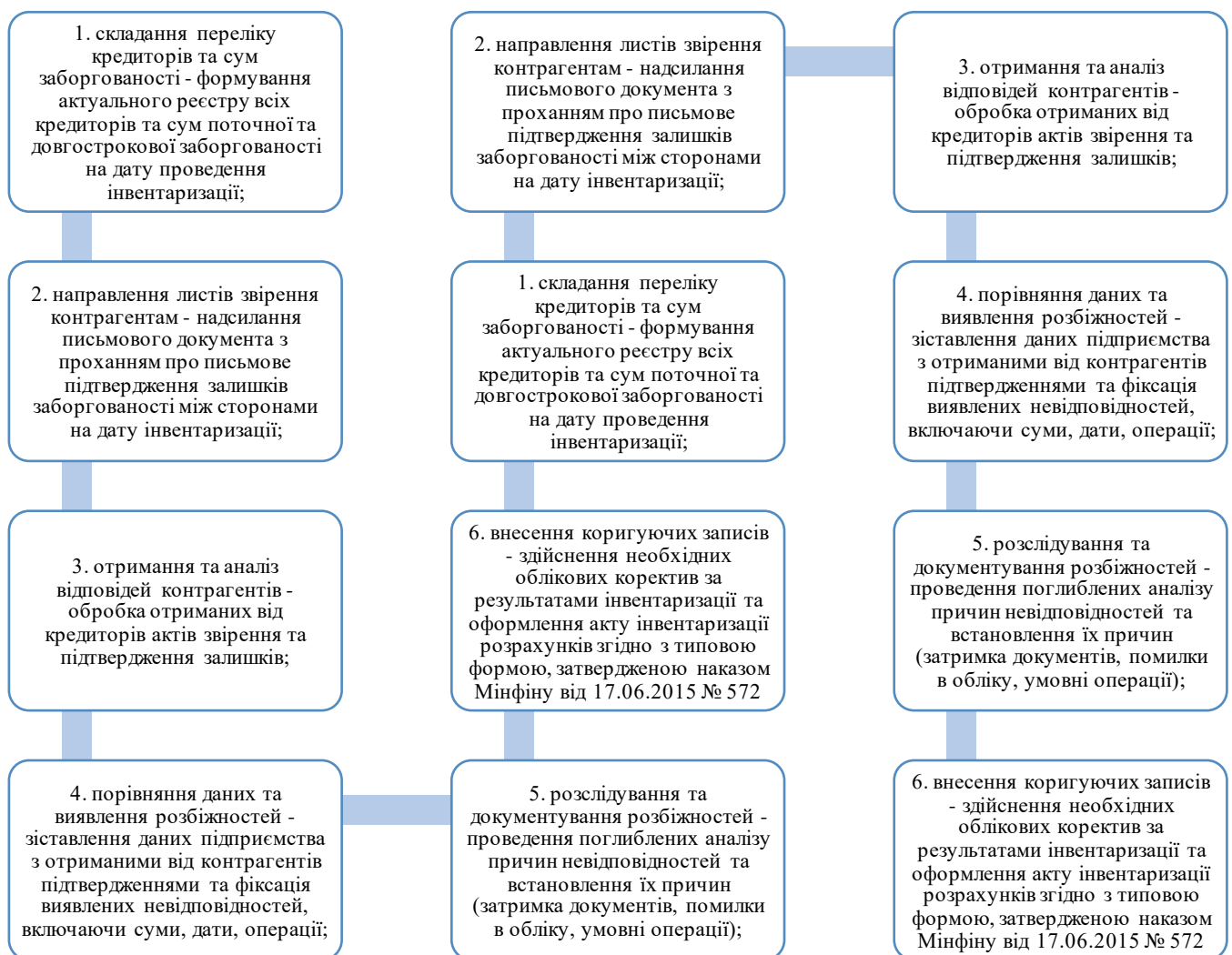

Рис. 3.5. Процедура інвентаризації кредиторської заборгованості.

Примітка: сформовано авторкою на основі [19].

При оцінці системи внутрішнього контролю доцільно проводити тестування. Залежно від обсягу операцій і результатів попереднього тестування системи внутрішнього контролю розрахунків можуть застосовуватися методи як суцільного, так і вибіркового контролю. В останньому випадку формуються вибірки, у які включають відповідні операції за місяць, за кожний квартал або період, що перевіряється.

Під час проведення внутрішнього контролю на досліджуваному підприємстві було перевірено облік кредиторської заборгованості з постачальниками та підрядниками сформовано робочий документ «Відомість кредиторської заборгованості» (дод. В.2).

Результати вибіркової перевірки ведення обліку розрахунків за податками у розрізі правильності нарахування єдиного соціального внеску та утримання із заробітної плати податку на доходи фізичних осіб і військового збору наведено додатку В.3. При перевірці правильності утримання податку на доходи фізичних осіб також перевірялися документи, які надають працівникам право на застосування податкової соціальної пільги.

Заключним етапом проведеної перевірки - є аналіз робочих документів. На цьому етапі перевірки формується звіт про результати проведеного внутрішнього контролю, в якому наводяться виявлені порушення ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності. Зміст робочої документації є питанням професійного суб'єкта контролю. Робочі документи внутрішнього контролю повинні містити таку інформацію: ціль, період, дата проведення, об'єкт перевірки, номер сторінки, ПІБ виконавця (суб'єкт внутрішнього контролю, залучений фахівець, експерт тощо).

Отже, наявність внутрішнього контролю за станом кредиторської заборгованості на підприємстві відіграє важливу роль в діяльності підприємства. В ході проведеного внутрішнього контролю стану кредиторської заборгованості на підприємстві не виявлено суттєвих відхилень.

3.3. Узагальнення матеріалів внутрішнього контролю та прийняття управлінських рішень щодо ефективного управління кредиторською заборгованістю

Завершальним етапом контролю є узагальнення та реалізація його результатів. Узагальнення результатів внутрішнього контролю кредиторської заборгованості є критичним етапом, на якому накопичена протягом звітного періоду інформація про стан розрахунків трансформується у конкретні висновки та управлінські рішення. Цей процес виходить за межі простого накопичення даних - це стратегічне застосування інформації для оптимізації фінансового управління підприємством [68]. Особливо важливо розуміти, що контроль без управління, як справедливо зазначено у науковій літературі, являє собою марну витрату ресурсів, якщо він не призводить до конкретних дій та поліпшень [28].

На практиці процес узагальнення матеріалів передбачає збір та систематизацію всієї інформації про операції з кредиторською заборгованістю, що накопилася на протягом звітного періоду. На підприємстві це включає записи про виявлені розбіжності при звіренні з кредиторами, акти інвентаризації, звіти про здійснені платежі, матеріали внутрішніх перевірок та записи від аудиторів. Найбільш ефективні системи управління на сучасному етапі автоматизують цей процес через модулі бухгалтерських систем та ERP, які накопичують інформацію в єдиній базі даних та дозволяють видобути дані для аналізу у довільній формі [1].

За результатами перевірки суб'єкт контролю формує звіт, де об'єктивно відображені наслідки перевірки фінансово-господарської діяльності підприємства, наведено перелік фактів виявлених порушень. Підсумковий звітний документ готується для доведення до керівництва відомостей про недоліки в обліку, системі внутрішнього контролю і управління організацією для підвищення їх ефективності [70].

Сформований звіт повинен бути структурований таким чином, щоб дати керівництву ясне розуміння ситуації. Звіт доцільно формувати на наступними розділами:

- Перший розділ - інформаційний (містить обсяг і короткий опис проведеної роботи);
- Другий розділ - аналітичний (включає узагальнення виявлених фактів та розрахунків ключових показників);
- Третій розділ - висновки про стан контролю (висновки можуть включати оцінку дотримання встановлених процедур, визначення систематичних проблем та оцінку загального рівня контролю);
- Четвертий розділ звіту - рекомендації для керівництва (тобто конкретні дії, які слід провести для поліпшення ситуації).

З метою покращення управління кредиторською заборгованістю важливо проводити аналіз фінансового стану та здійснювати систематичний моніторинг впливу фінансових ризиків на стан кредиторської заборгованості (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Контроль та здійснення управління кредиторською заборгованістю СТОВ «ТЯСМИН»

№	Постачальник/ Підрядник	Кредиторська заборгованість перед постачальниками						Причини виникнення	Вжиті заходи
		Всього	За термінами погашення			Прострочена			
			До 3 міс.	Від 3 до 6 міс.	Від 6 до 12 міс.	Сума, грн.	Термін		
1	ТОВ «АгроСервіс»		15000	6000	3000			Зміна умов договору	Перезаключено договір
2	ТОВ «Зернопром»		10500	5000	3500	1200		Не враховано зміни умов поставки	Скориговано дані бух.обліку
3	ТОВ «ЕКОТРАНС»		8000	4000	2000	1000		Виставлено претензію	

Аналіз кредиторської заборгованості основі даних бухгалтерської фінансової звітності підприємства, даних аналітичного обліку щодо розрахунків

з кредиторами. Його необхідно виконувати у певній послідовності, розпочинаючи із оцінювання об'єму та динаміки кредиторської заборгованості загалом, а також за її видами.

Використання фінансових показників та коефіцієнтів для оцінки ефективності управління кредиторською заборгованістю це більше, ніж просто математичні розрахунки - це інструмент для комунікації з керівництвом на мові цифр, які воно розуміє. Основні коефіцієнти ліквідності та платоспроможності надають ясну картину фінансового здоров'я підприємства.

Показники, які використовують у процесі аналізу кредиторської заборгованості:

1. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (його зростання означає збільшення швидкості оплати заборгованості підприємством, зниження зростання закупівель у кредит);

2. Коефіцієнт покриття (позитивним є зниження даного показника);

3. Період погашення кредиторської заборгованості (позитивним є зниження даного показника);

4. Середній дохід від реалізації продукції на одного працівника (єдиного нормативного значення не існує, позитивним є його збільшення);

5. Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей (оптимальним є значення показника, яке приблизно дорівнює одиниці. У такому випадку компанія може кредитувати своїх покупців за рахунок постачальників);

6. Співвідношення кредиторської заборгованості та власного капіталу (нормативним вважають значення показника, яке є меншим від одиниці, позитивним є його зменшення).

Аналіз кредиторської заборгованості ТОВ «ТЯСМИН» наведено в (табл. 3.3) свідчить про зростання розмірів дебіторської заборгованості та зменшення кредиторської.

Таблиця 3.3

**Аналіз кредиторської заборгованості
ТОВ «ТЯСМИН» за 2023-2024 рр., тис.грн.**

№ пп.	Показники	Джерело інформації	Роки		Відхилення (+,-) 2024 від 2023
			2023	2024	
1	Дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги	Ф. 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан)	137 668	148 916	+11 248
2	Кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	Ф. 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан)	6 694	2 648	-4 046
3	Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Ф. 2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	111 064	140 689	+29 625
4	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Ф. 2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	46 543	66 601	+20 058
5	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Відношення суми закупівель за рік та середньої кредиторської заборгованості	10,70	14,26	+3,56
6	Період погашення кредиторської заборгованості	Відношення тривалості періоду та коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості	34	24	-9 днів
7	Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей	Відношення дебіторської та кредиторської заборгованостей	52	20,56	+31,44
8	Співвідношення кредиторської заборгованості та власного капіталу	Відношення кредиторської заборгованості (без довгострокової) та власного капіталу	0,012	0,005	-0,007

Розроблення матриці ризиків та плану реагування на основі результатів контролю є критичним кроком для прийняття управлінських рішень. Коли керівництво розглядає результати контролю, воно повинне мати ясне розуміння того, які ризики виявлені та що з цим робити.

Система управління на основі розроблених показників передбачає регулярне отримання звітів та порівняння показників з попередніми періодами

та галузевими норми. Кожного місяця керівництво повинне отримувати звіт про стан управління кредиторською заборгованістю, який містить:

- загальну суму заборгованості,
- кількість днів затримки платежів,
- перелік основних кредиторів та суми заборгованості,
- причини затримки платежів.

Прийняття конкретних управлінських рішень на основі результатів контролю є завершальним етапом всього процесу. Керівництво проводить регулярні наради (щонайменше щокварталу), де розглядаються результати контролю та приймаються рішення. Рішення можуть бути стратегічні або операційні.

Стратегічні рішення включають зміну підходу до управління кредиторською заборгованістю в цілому. Наприклад, керівництво ТОВ «Тясмин» могло би прийняти рішення про розробку нової «Політики управління розрахунками з кредиторами», де будуть визначені стандартні терміни платежу для різних груп постачальників. Таке рішення може полегшити переговори та унормувати умови розрахунків.

Моніторинг реалізації прийнятих рішень є не менш важливим, ніж самі рішення. Після прийняття рішення керівництво повинне отримувати щомісячні звіти про прогрес його реалізації. Наприклад, якщо прийнято рішення про збільшення періоду платежів з 26 до 35 днів, то керівництво повинне отримувати звіти про те, скільки постачальників вже перейшли на нові терміни, які можливі перепони при переговорах, чи запропоновані їм умови приймаються.

Документування результатів контролю та прийнятих рішень є необхідним кроком для забезпечення постійності та відповідальності. Усі звіти про контроль та рішення керівництва мають бути документовані і зберігатися у єдиному місці, з відповідним правом доступу. Це дозволяє забезпечити наступність, у випадку змін персоналу, та служить основою для оцінки ефективності системи контролю в майбутньому.

На практиці, найкраще функціонуючі системи узагальнення матеріалів контролю та прийняття управлінських рішень передбачають постійний цикл:

збір даних → систематизація → аналіз → звітування → прийняття рішень
→ реалізація → моніторинг → корекція (3.1)

Цей цикл повторюється щомісяця, щокварталу та щорічно на різних рівнях деталізації. Результатом такої системи є те, що кредиторська заборгованість стає об'єктом активного управління, а не просто облікової обробки.

Сучасна практика управління кредиторською заборгованістю передбачає активне впровадження інформаційних технологій та автоматизованих систем контролю, що значно підвищує об'єктивність, швидкість та надійність контрольних процедур. Програмне забезпечення модульної архітектури дозволяє встановити й налаштувати вбудовані контрольні механізми, включаючи:

- автоматичні системи оповіщень про наближення дат платежів та прострочені платежі;
- автоматичне узгодження вхідних документів із замовленнями та накладними відповідно до алгоритму трьохсторонньої перевірки;
- контроль за граничними сумами операцій та запобіганням платежів, що перевищують авторизовані суми;
- автоматичну блокування операцій, які не відповідають встановленим критеріям прийнятності;
- систематизацію та архівування всіх контрольних дій з можливістю отримання аудиту слідів (audit trail).

Ці механізми істотно знижують вплив людського фактору, підвищують рівень об'єктивності контролю та сприяють ефективному управлінню кредиторською заборгованістю.

Сучасна наука та міжнародна практика управління ґрунтуються на визнаній моделі COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission), яка була розроблена ще у 1992 році і з тих пір стала глобальним стандартом для побудови систем внутрішнього контролю. Модель COSO визначає внутрішній контроль не як механічну сукупність перевірок, а як динамічний процес, здійснюваний радою директорів, топ-менеджментом та всім персоналом організації, спрямований на забезпечення «розумної впевненості» щодо досягнення цілей господарської діяльності. Ключовою особливістю цього підходу є розуміння того, що ідеальної системи контролю не існує - система завжди залежить від конкретних умов та специфіки роботи організації [34].

Матриця COSO об'єднує п'ять взаємопов'язаних компонентів, кожен з яких грає важливу роль у забезпеченні ефективної організації контролю. Ці компоненти розташовуються по горизонталі, тоді як три основні цілі контролю (операційна ефективність, достовірність звітності та відповідність законодавству) розташовуються по вертикалі, утворюючи єдину систему.

Таблиця 3.4

Компоненти COSO проведення контролю кредиторської заборгованості [34]

Компонент COSO	Характеристика для кредиторської заборгованості
Середовище управління	Культура організації, філософія керівництва, структура, розподіл прав та обов'язків, етичні норми, система винагород
Формулювання цілей	Визначення стратегічних цілей щодо управління розрахунками та кредиторською заборгованістю
Визначення подій	Ідентифікація внутрішніх та зовнішніх факторів, які можуть вплинути на операції з кредиторами
Оцінка ризиків	Аналіз ймовірності та впливу ризиків, пов'язаних з операціями з кредиторами
Реагування на ризик	Розроблення та впровадження заходів для мінімізації або прийняття ризиків
Засоби контролю	Методичні прийоми, процедури та механізми контролю операцій
Інформація та комунікація	Своєчасне надання правильної інформації всім учасникам процесу
Моніторинг	Постійна оцінка функціонування системи контролю та внесення коригувань

Середовище управління та корпоративна культура формують фундамент, на якому будується вся система контролю на підприємстві. Це не просто набір написаних процедур, а реальна атмосфера, у якій керівництво своїм особистим прикладом демонструє важливість дотримання встановлених норм. Керівник, який у своїй діяльності дотримується всіх процедур, створює середовище довіри та відповідальності [19].

Для кредиторської заборгованості особливо важливо встановити чітке розуміння того, що кожен помилковий платіж або нечесна операція може суттєво впливати на фінансовий результат компанії. Тому середовище управління повинно передбачати не тільки наявність формальних документів, таких як положення про облікову політику, інструкції та регламенти, але й постійне нагадування про важливість дотримання цих положень. На практиці це здійснюється через різні форми комунікацій: розповсюдження «кодексу етики», проведення навчань, розміщення інформації на дошках оголошень чи в інформаційних розсилках.

Структура управління та розподіл обов'язків при управлінні кредиторською заборгованістю вимагають особливої уважності через великий ризик помилок та шахрайства. Принцип розділення функцій (segregation of duties) є одним з найбільш критичних механізмів попередження порушень. Цей принцип передбачає, що жодна одна особа не повинна мати повний контроль над операцією від її ініціації до завершення [26].

Питання кадрового забезпечення та навчання персоналу часто недооцінюється, проте воно є одним з найбільш важливих факторів успіху системи контролю. На багатьох українських підприємствах спостерігається ситуація, коли бухгалтер, який відповідає за облік кредиторської заборгованості, отримав свої знання ще 10-15 років тому на цілком інших системах та не розуміє сучасних вимог та методологій. Тому регулярне навчання персоналу щодо змін у законодавстві, нових методик контролю та цифровізації облікових процесів є критично важливим [14].

Система автоматизації та інформаційного забезпечення стала невід’ємною частиною сучасної організації контролю кредиторської заборгованості. Розвиток комп’ютерних технологій дав можливість підприємствам впроваджувати складні системи управління ресурсами (ERP-системи), спеціалізовані бухгалтерські програми та CRM-системи, які дозволяють не тільки автоматизувати рутинні операції, але й забезпечувати безперервний контроль за дотриманням встановлених процедур [24].

Сучасні ERP-системи, такі як BAS, SAP, Microsoft Dynamics 365, або локальні рішення, передбачають вбудовані контрольні механізми на кожному етапі обробки операції. Система може автоматично перевірити, чи затверджено замовлення керівником, чи отримані товари у повному обсязі, чи відповідають суми в рахунку-фактурі замовленому, та чи має платіж відповідні авторизаційні підписи перед його здійсненням. Такі механізми істотно знижують потребу в ручній перевірці та мінімізують людський фактор [2].

Таблиця 3.5

Рівні автоматизації підприємства

Рівень автоматизації	Характеристика	Переваги для контролю
Рівень 1: Мінімальна	Ручне ведення записів, документи у паперовому вигляді	Низька - потребує багато ручної праці, висок ризик помилок
Рівень 2: Базова	Використання табличних процесорів (Excel), простих бухгалтерських програм	Середня - зменшує деякі помилки, але не забезпечує автоматичних перевірок
Рівень 3: Середня	Використання спеціалізованих бухгалтерських програм (BAS, M.E.Doc)	Висока - багато автоматичних перевірок, добра організація облікових даних
Рівень 4: Висока	Інтеграція ERP-системи з модулем управління розрахунками та CRM	Дуже висока - повна автоматизація операцій, безперервний контроль, аналітика у реальному часі

Джерело: сформовано авторкою на основі [2]

Важливим аспектом організації контролю є встановлення матриці ризиків та розроблення карти контрольних процедур. Ця матриця визначає, які саме контрольні процедури повинні застосовуватися для зменшення кожного ідентифікованого ризику:

Таблиця 3.6

Матриця ризику підприємства

Виявлений ризик	Імовірність	Вплив	Рівень ризику	Контрольні процедури
Помилка в сумі платежу	Середня	Високий	Високий	Трьохстороння перевірка, верифікація касиром
Платіж небезпечному постачальнику	Низька	Дуже високий	Високий	Перевірка у реєстрах, санкційні списки, попередні договори
Прострочення платежу	Висока	Середній	Середній	Система нагадувань, графіки платежів, регулярні звіти
Невідповідність отриманого товару замовленню	Середня	Середній	Середній	Перевірка при отриманні, акти прийому, звіти про розбіжності
Подвійна оплата одного рахунку	Низька	Середній	Низький	Система реєстрації оплачених рахунків, аналіз платежів

Джерело: сформовано автором на основі [16]

На сучасному етапі розвитку технологій все більше підприємств впроваджують хмарні системи управління розрахунками, які дозволяють керівництву отримувати звіти та контролювати операції у реальному часі навіть перебуваючи за межами офісу. Це робить систему контролю більш гнучкою та оперативною.

Ефективна організація внутрішнього контролю кредиторської заборгованості - це постійний процес будівництва, тестування, виявлення недоліків та вдосконалення.

Підприємства, які серйозно сприймають контроль, зазвичай передбачають систематичні огляди системи, щорічне переглядання матриці ризиків та двічі на рік проведення навчань персоналу. Ці інвестиції у організацію контролю повертаються через мінімізацію помилок, запобігання шахрайству та забезпечення того, що фінансова інформація, яку отримує керівництво, є дійсно надійною та своєчасною.

Висновки до розділу 3

Важливо зазначити, що ефективне управління кредиторською заборгованістю - це не просто мінімізація суми боргу, а оптимізація фінансового циклу таким чином, щоб максимізувати конкурентні переваги компанії. На практиці це означає розв'язування складної головоломки: утримання грошей якомога довше без втрати довіри постачальників, отримання найкращих умов розрахунків та запобігання нездійсненим ситуаціям, коли компанія не може сплатити свої борги. Коли система узагальнення матеріалів контролю добре налаштована та керівництво використовує дані для прийняття інформованих рішень, результати часто виявляються значно кращими за очікування.

Ефективна організація внутрішнього контролю кредиторської заборгованості - це постійний процес будування, тестування, виявлення недоліків та вдосконалення.

ВИСНОВКИ

У магістерській кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та наведено практичні рекомендації щодо обліку та внутрішнього контролю поточної кредиторської заборгованості. Отримані результати досліджень дали змогу зробити такі висновки:

1. Проведене дослідження теоретичної та нормативної бази показало, що кредиторська заборгованість у сучасному обліку розглядається як важливий індикатор фінансового здоров'я підприємства, а не просто як бухгалтерська категорія.

2. Встановлено, що за Міжнародними стандартами фінансової звітності визнання кредиторської заборгованості вимагає дотримання трьох критеріїв: наявності дійсного зобов'язання, ймовірності вибуття ресурсів та можливості достовірної оцінки суми. Така суворість підходу забезпечує достовірність фінансової звітності. Досліджена комплексна класифікація кредиторської заборгованості за строками, економічною сутністю та ступенем визначеності дозволяє аналітикам та менеджерам краще розуміти структуру боргів та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

3. Встановлено, що гармонізація вітчизняної системи обліку з міжнародними стандартами підвищує порівнянність фінансової звітності і залучає іноземних інвесторів. При цьому виявлено необхідність збереження гнучкості для врахування специфіки вітчизняного бізнес-середовища, особливо для малих та середніх аграрних підприємств, які функціонують у умовах обмежених ресурсів. Отримані теоретичні результати утворюють методологічну базу для практичного удосконалення облікових процедур на конкретних підприємствах.

4. Детальний аналіз фінансової звітності СТОВ «Тясмин» за 2022-2024 роки засвідчив зростання масштабів діяльності: дохід від реалізації зріс на 26,7%. Водночас спостерігається зростання поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи й послуги з 2 648 тис. грн у 2023 році до 6 694 тис. грн у 2024

році. Це свідчить про збільшення обсягів комерційного кредитування з боку постачальників. При цьому коефіцієнт автономії залишається високим (0,79), що підтверджує фінансову незалежність підприємства.

5. Показники ділової активності демонструють прискорення розрахунків: коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зріс з 10,70 до 14,26 разів, а період її погашення скоротився з 34 до 25 днів. Однак виявлено проблему з ліквідністю: залишок грошових коштів на кінець 2024 року становить лише 156 тис. грн, що є критично низьким рівнем для покриття поточних зобов'язань і вимагає удосконалення управління грошовими потоками.

6. Встановлено дисбаланс у структурі розрахунків: співвідношення товарної дебіторської до кредиторської заборгованості становить 20,56:1, що вказує на значне відволікання коштів у розрахунки з покупцями. Оцінка ймовірності банкрутства за модифікованою моделлю Альтмана показала результат 2,71, що відповідає зоні невизначеності («сірій зоні»). Це сигналізує про необхідність посилення внутрішнього контролю за станом оборотних активів для запобігання ризикам платоспроможності.

7. Проведене дослідження показало, що ефективний контроль кредиторської заборгованості вимагає комплексного підходу, який поєднує організаційні, документальні, облікові та аналітичні елементи.

8. Розроблена програма внутрішнього контролю для СТОВ «Тясмин» передбачає 9 послідовних етапів, від попереднього ознайомлення з бізнесом до складання підсумкового звіту, з конкретним визначенням процедур, джерел інформації, періодів проведення та відповідальних осіб.

9. Побудована матриця ризиків охоплює 8 основних видів ризиків (помилки в сумі платежу, платежі небезпечним контрагентам, прострочені платежі, невідповідність товару, подвійні оплати тощо) з визначенням ймовірності, впливу та контрольних процедур для кожного виду. Такий структурований підхід дозволяє ефективно розподіляти ресурси контролю та концентруватися на найбільш значущих ризиках.

10. На основі аналізу виявлених проблем запропоновано комплекс заходів для удосконалення: впровадження автоматизованих систем управління розрахунками (CRM, ERP системи) для скорочення ручних помилок та прискорення обробки документів; встановлення регулярного графіка звірок з основними постачальниками; переведення на електронний документообіг для забезпечення послідовності операцій (audit trail); розроблення детальних регламентів розрахунків з визначенням рівнів авторизації платежів та процедур розв'язання спорів; посилення контролю за дебіторською заборгованістю шляхом встановлення лімітів кредитування; проведення глибокого внутрішнього аудиту 1-2 рази на рік.

11. Встановлено, що облік та контроль кредиторської заборгованості - це стратегічна компетенція, яка впливає на фінансову стійкість, ліквідність і рентабельність підприємства. Впровадження запропонованих заходів для СТОВ «Тясмин» та подібних агропідприємств сприятиме посиленню фінансової дисципліни, скороченню ризиків та оптимізації обігового капіталу, що особливо важливо в умовах фінансово-економічної кризи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Автоматизація бухгалтерського обліку. Fort B2B: веб-сайт. URL: <https://fortb2b.com.ua/ua/useful/avtomatizatsiya-bukhgalterskogo-obliku-perevagi-programi-dlya-avtomatizatsii-bukhgalterii/> (дата звернення 06.11.2025).
2. Автоматизація бухгалтерського обліку: особливості та переваги. Кафедра менеджменту Львівського торговельно-економічного університету: веб-сайт. 10.02.2024. URL: <https://kerivnyk.info/2024/02/avtomatyzatsiia-bukhhalterskoho-obliku-osoblyvosti-ta-perevahy.html> (дата звернення 26.07.2025).
3. Бондаренко Н. Внутрішньогосподарський контроль зобов'язань перед постачальниками та підрядниками. *Економіка і суспільство*. 2017. № 3. С. 1307-1315. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/218.pdf (дата звернення 9.11.2025).
4. Бондаренко О.М., Матвєєва О.М., Ковальова В.Ю. Облік, аудит та управління кредиторською заборгованістю. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-1> (дата звернення 19.11.2025).
5. Бурлан С.А., Валентова Ю.В. Облікові аспекти управління кредиторською заборгованістю підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_1_31 (дата звернення 09.08.2025).
6. Васечко Л.І. Стратегічні напрями забезпечення фінансової стійкості підприємства. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2021. №1(7) С. 26-40. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39579/1/L_Vasechko_ESJOEAFI_1_FITU.pdf (дата звернення 01.11.2025).
7. Воронко Р.М., Гаталяк Я.С., Готра Ю.М. Сутність кредиторської заборгованості і методичні підходи до її оцінювання та контролю в цілях управління. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2025-81-04> (дата звернення 09.08.2025).
8. Гайдай А. Моделі прогнозування банкрутства підприємств. Тези виступів Міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні тенденції розвитку бухгалтерського обліку

- та оподаткування» 25.11.2016. Житомирський державний технологічний університет. с. 235-237. URL: https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/04/tezi_vsi.pdf (дата звернення 11.10.2025).
9. Гевлич І., Бабій А. Економічний зміст заборгованості перед постачальниками та підрядниками в рамках прийняття управлінських рішень *Економіка і організація управління*. 2020. № 3(35). URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/7739> (дата звернення 23.05.2025).
10. Гуренко Т., Литвиненко В. Організація обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством із застосуванням програмних рішень. *Економіка та суспільство*. 2025. № 77. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-55> (дата звернення 10.11.2025).
11. Гуренко Т.О. Сучасний стан та напрями удосконалення організації державного фінансового контролю. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-23> (дата звернення 10.11.2025).
12. Гуцаленко Л.В., Гаврилова Н.О. Інвентаризація розрахункових операцій в господарській діяльності підприємств. *Ефективна економіка*. 2019. № 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7200> (дата звернення 10.11.2025).
13. Гуцаленко Л.В., Марчук У.О. Облікова політика: національний та зарубіжний підходи. *Gesellschaftsrechtliche Transformationen von wirtschaftlichen Systemen in den Zeiten der Neo-Industrialisierung*. Korneev V., Pasichnyk, Yu., Radchenko O., Khodzhaian A. und andere: Collective monograph. Verlag SWG imex GmbH, Nuremberg, Germany, 2020. 714 p., С.576-584. (дата звернення 10.11.2025).
14. Дорошенко Н.О. Внутрішній контроль в системі управління банківськими ризиками. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Економічна*. 2016. Вип. 90. С. 64-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhE_2016_90_9 (дата звернення 26.07.2025).
15. Дунаєвська О. Наукові підходи щодо сутності кредиторської заборгованості та її класифікації. *Розвиток економічних інструментів досягнення цілей сталого розвитку*. Державний університет «Житомирська

політехніка». 2020. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/175-1.pdf> (дата звернення 23.05.2025).

16. Єфіменко Т.І. Навчальний посібник. Харків: УкрДАЗТ, 2013. 313 с. URL: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/2468/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf> (дата звернення 11.11.2025).

17. Жмайлова О.Г. Аналіз чутливості фінансових результатів до зміни дебіторської та кредиторської заборгованостей. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент». 2012. Випуск 3 (51). С. 132-136. URL: http://visnyk.snau.edu.ua/sample/files/snau_2012_3_51_econom/JRN/29.pdf (дата звернення 01.11.2025).

18. Іщук Л., Олександренко І. Основні причини банкрутства підприємств. *Економічний форум*. 2015. №2. С.222-226. (дата звернення 12.10.2025).

19. Каменська Т.О, Редько О.Ю. Внутрішній контроль і аудит в управлінні: практ. посіб. К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство». 2015. 375 с. URL: <https://gildia.kyiv.ua/wp-content/uploads/2018/01/Vnutr-kontrol-1-100.pdf> (дата звернення 19.06.2025).

20. Кобилецький В.Р. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості. *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/294-oborotnist-kreditorskoji-zaborgovanosti> (дата звернення: 20.11.2025).

21. Коваль О.А., Супрун В.Ю. Удосконалення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємств в умовах кризи. Проблематика та сучасні тенденції впливу податкової реформи на зміни фінансово-кредитних відносин: монографія/ за ред. С.В. Шарової. М-во освіти і науки України. Запор.нац.техн.ун.-т. Запоріжжя: Статус. 2018. 200 с. URL: <https://eir.zp.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0f00ac6c-e46d-4e8f-82de-4fbfbf090da7/content> (дата звернення 23.08.2025).

22. Костюнік О.В., Недашковська Д.М. Деякі питання регулювання дебіторської та кредиторської заборгованостей українських підприємств. *Економічна наука*. 2017. № 19. С. 46-50. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/19_2017/11.pdf (дата звернення 22.07.2025).
23. Кузик Н.П., Шевчук К.В., Вершута Ю.С. Якість як детермінантна ознака аудиту фінансової звітності. *Економіка та суспільство*. 2024. №70. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5395>. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-137> (дата звернення 10.11.2025).
24. Ладжинська Н., Мунтяну І. Ефективне управління дебіторською заборгованістю: від аналізу до стягнення. Актум публікації: веб-сайт. 28.08.2025. URL: <https://www.actum.com.ua/blog-3-1/efektyvne-upravlinnja-debitorskoju-zaborgovanistju> (дата звернення 26.10.2025).
25. Лопатовська О., Пономарьова К. Сучасна методика аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*. 2022. Том. 310. № (5(1)). С. 221-228. URL: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5\(1\)-36](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-36) (дата звернення 06.11.2025).
26. Меліхова Т.О., Верьовкіна А.С. Удосконалення методики перевірки грошових коштів у національній валюті. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 1. с. 24-29. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2019/6.pdf (дата звернення 19.06.2025).
27. Меліхова Т.О., Феофанов Л.К., Присяжнюк Д.В. Удосконалення організації та методики внутрішнього та зовнішнього контролю розрахунків з постачальниками. *Агросвіт*. 2021. № 20. С. 32–39. URL: [10.32702/2306-6792.2021.20.32](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.20.32) (дата звернення 04.09.25).
28. Методичні рекомендації з організації внутрішнього аудиту в акціонерних товариствах, затв. рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. 08.09. 2011 р. № 1261. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/metoditchn-rekomendats-z-organzats-vnutrshnyogo-auditu-v-aktsonernih-tovaristvah/> (дата звернення 26.07.2025).

29. Мешенко Н. Вимоги до управління кредитним ризиком Впровадження вимог Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах. Національний банк України: веб-сайт. 18-19.2018. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Vimogi_upravlinnya_kredit_rizikom_2018-09-18_19_pr.pdf?v=5(дата звернення 26.07.2025).
30. Міщук Є.В., Сідорова І.І. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 2. С. 54-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2018_2_12 (дата звернення 23.08.2025).
31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення 10.07.2025).
32. Панасюк О.В., Небесенко А.О. Аудит та аналіз кредиторської заборгованості. *Український економічний часопис*. 2025. № 8. С. 84-86. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-8-15> (дата звернення 19.11.2025).
33. Переста Ю.-В. Ю. Економічна сутність, класифікація та види оцінок дебіторської і кредиторської заборгованості. Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності і оподаткування в умовах євроінтеграції: збірник наукових статей випускників з фаху «Облік і оподаткування». Ужгород. 2021. С. 77 - 85. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/38810> (дата звернення 19.08.2025).
34. Приказюк Н.В., Мендрик Д.Є. Модель управління ризиками сосо: еволюція та трансформація. *Економіка та суспільство*. 2020. № 22. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/42.-Priказыuk-N.V..pdf> (дата звернення 04.09.25).
35. Прокопенко О.В., Богачов Д.І. Організаційно-економічні підходи до внутрішнього контролю на промисловому підприємстві. *Академічні візії*. 2023. № 19. URL: <https://zenodo.org/records/8311620> (дата звернення 04.09.25).

36. Пугаченко О., Зарудна Н. Внутрішній контроль порядку відображення в бухгалтерському та управлінському обліку довгострокових зобов'язань. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-4> (дата звернення 19.11.2025).
37. Редченко К. Тестування як інструмент аудиту: стратегічний аспект. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2015. Випуск. 4. С. 1022-1036. URL: <http://global-national.in.ua/archive/4-2015/216.pdf> (дата звернення 19.11.2025).
38. Рибалко О.М., Бондаренко А.В. Облік кредиторської заборгованості та її аналіз. *Проблеми економіки*. 2022. № 3 (53). С. 137-142. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2022-3_0-pages-137_142.pdf (дата звернення 19.08.2025).
39. Рижук Ю.О. Облікове забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. Розвиток економічних інструментів досягнення сталого розвитку. Державний університет «Житомирська політехніка». 2019. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/151.pdf> (дата звернення 19.08.2025).
40. Саванчук Т., Боровенська А., Гервольська І. Завдання та місце внутрішнього контролю в системі управлінського обліку суб'єктів господарювання. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-123> (дата звернення 04.10.25).
41. Савченко А.М., Коротаєва І.Р. Аналіз кредиторської заборгованості на прикладі підприємства ПАТ «Монделіс Україна». *Modern Economics*. 2019. № 18. С. 174-180. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V18\(2019\)-26](https://doi.org/10.31521/modecon.V18(2019)-26) (дата звернення 19.08.2025).
42. Савченко Р.О., Савченко Н.М., Дем'янюк І.В. Внутрішній контроль: проблеми та перспективи. *Ефективна економіка*. 2019. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2019/53.pdf (дата звернення 06.11.2025).

43. Садова А. Інвентаризація кредиторської заборгованості. 7eminar.ua: веб-сайт. 20.11.2025. URL: <https://7eminar.ua/news/1182-inventarizaciya-debitorskoyi-i-kreditorskoyi-zaborgovanosti?page=7> (дата звернення 22.11.2025).
44. Семенець А. Внутрішній контроль та система внутрішнього контролю в контексті міжнародного бізнесу: формалізація дефініцій. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2021. №1 (9). С. 386–397. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/176/182> (дата звернення 04.10.25).
45. Склярук І.П., Гузей Н.С. Удосконалення обліку та управління кредиторською заборгованістю підприємства в умовах нестабільності. *Підприємництво і торгівля*. 2022. № 33. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/pidpr-torgi/article/view/1164> (дата звернення 19.05.2025).
46. Спіцина Н., Кравцова С. Зобов'язання: сутність, класифікація, облік. *Держава та регіони*. 2020. №2 (113). С. 228-233. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/2_2020/40.pdf (дата звернення 23.07.2025).
47. Степаненко О. Економічна природа дебіторської та кредиторської заборгованостей, їх місце в бізнес-процесах підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 1.(52). С. 224-232. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1172/1125> (дата звернення 20.09.2025).
48. Ступницька Т.М., Бамбуляк І.М. Маркова Т.Д., Кулік Н.М. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізми управління. *Економіка харчової промисловості*. 2018. Том 10. Випуск 4. С. 66-78. URL: <https://oaji.net/articles/2019/3396-1555230539.pdf> (дата звернення 01.11.2025).
49. Сукрушева Г., Папуцин В. Причини та наслідки банкрутства вітчизняних підприємств у сучасних умовах. *Економіка і суспільство*. 2017. № 9. С. 682-686. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/116.pdf (дата звернення 11.10.2025).

50. Тимошук О.Л., Дорундяк К.М. Оцінювання ймовірності банкрутства підприємств за допомогою дискримінантного аналізу та нейронних мереж. *Системні дослідження та інформаційні технології*. 2018. № 2 С. 22-34. URL: <http://jnas.nbuiv.gov.ua/article/UJRN-0001075193> (дата звернення 12.10.2025).
51. Титенко Л.В., Богдан С.В., Мізіренко О.С. Управлінський внутрішній контроль в системі забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. № 19. С. 1358-1363. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/202.pdf (дата звернення 19.06.2025).
52. Феофанова І.В., Хорольська Н.В. Організація внутрішнього аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Сталий розвиток економіки. Міжнародний науково-виробничий журнал*. 2019. №. 4. С. 141-149.
53. Храпкіна В.В., Рибалко А.Р. Контроль та його місце в системі управління організацією. Причорноморські економічні студії. *Економіка та управління підприємствами*. 2021. Випуск 64. С. 93-98. URL: https://bses.in.ua/journals/2021/64_2021/17.pdf (дата звернення 04.09.25).
54. Чепець О., Юрченко С., Волчанська Л. Теоретико-методологічні основи визначення дебіторської заборгованості та її класифікація. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-160> (дата звернення 23.07.2025).
55. Шарапа О. Особливості економічного аналізу кредиторської заборгованості підприємства. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2016. № 4. С. 91-101. URL: <http://ibo.wunu.edu.ua/index.php/ibo/article/view/302> (дата звернення 19.05.2025).
56. Шевчук К.В., Кузик Н.П., Боярова О.А. Облік і оподаткування інтернет-торгівлі: реалії та виклики. *Облік і фінанси*. 2024. №4(106). С.140-149. URL: <https://afj.org.ua/pdf/1114-oblik-i-opodatкування-internet-torgivli-realii-ta-vikliki.pdf> (дата звернення 10.11.2025).

57. Шендригоренко М., Ротозєєнко Ю. Облік і внутрішній аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками. *ЛОГОΣ. Мистецтво наукової думки*. 2019. № 8. С. 26-30. URL: <https://doi.org/10.36074/2617-7064.08.005> (дата звернення 04.09.25).
58. Шигун М.М., Уллубієва К.К. Методичний інструментарій внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ. *Економічні науки. Вісник Хмельницького національного університету*. 2012. № 2. Т. 1. С. 83-85. URL: https://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2012_2_1/083-086.pdf (дата звернення 19.11.2025).
59. Шуміло О.С., Курочка А.С. Ліквідність і платоспроможність підприємства та методи їх аналізу. *Бізнес Інформ* 2023. № 4. С. 105-11. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-4_0-pages-105_111.pdf (дата звернення 06.11.2025).
60. Щербань О.Д. Місце кредиторської заборгованості у структурі позикового капіталу підприємства. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2020. № 2 (58). С. 30-34. URL: https://www.business-navigator.ks.ua/journals/2020/58_2020/8.pdf (дата звернення 01.11.2025).
61. Яременко Л.М., Макарчук І.М., Роженко А.П. Обліково-аналітичне забезпечення системи управління кредиторською заборгованістю в контексті фінансово-економічної безпеки підприємства. *Агросвіт*. 2024. № 6. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.6.113> (дата звернення 19.05.2025).
62. Ярмоленко В., Шевчук К. Внутрішній контроль кредиторської заборгованості в забезпеченні фінансової безпеки підприємства. Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції «Система бухгалтерського обліку, аналізу, контролю та оподаткування в умовах сталого розвитку» присвячена 125-річчю з Дня народження фундатора та першого завідувача кафедри обліку та оподаткування (1959-1961 рр.) Рогаченка Сергія Микитовича. Умань, 2025. С. 174-176. URL: zbirnik_vnrk-2025.pdf (дата звернення 01.11.2025).
63. Ярмоленко В., Шевчук К. Облікові аспекти управління кредиторською заборгованістю підприємства. Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної

конференції молодих вчених та студентів, 10 квітня 2025 р. Київ: НУБіП України, 2025. матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів, 10 квітня 2025 р. Київ: НУБіП України, 2025. С. 407-409. URL:

https://drive.google.com/file/d/13aYtEAvm3lvy1CZQESFTv1Bm_voID4bX/view?pli=1 (дата звернення 01.11.2025).

64. Accounts Payable. Dokka: web-site. URL: <https://dokka.com/glossary/accounts-payable/> (дата звернення 01.10.2025).

65. Cook B. Framework & Strategies for Accounts Payable Internal Controls. Tipalti: web-site. 26.08.2025. URL: <https://tipalti.com/resources/learn/internal-controls-for-accounts-payable/> (дата звернення 04.11.25).

66. Davydenko Nadiia, Titenko Zoia, Shevchuk Kateryna, Buriak Alina. Environmental Taxation: Ukrainian Realities and European Practice. WSEAS Transactions on Business and Economics. 2022. Vol. 19. p. 1948-1955. DOI: 10.37394/23207.2022.19.174. URL: <https://wseas.com/journals/articles.php?id=7395> (дата звернення 10.11.2025).

67. Kuzyk Natalya, Shevchuk Kateryna, Kruhla Maryna, Alosyn Vladyslav. Audit Of Financial Reporting As A Tool For Investment Attractiveness Of Agricultural Business Enterprises. *Proceedings of the 2023 International Conference "Economic Science For Rural Development"* No 57 Jelgava, LBTU ESAF, 10-12 May 2023, pp. 150-156 DOI: 10.22616/ESRD.2023.57.015 150 (WoS). https://lbtufb.lbtu.lv/conference/economic_science_rural/2023/Latvia_ESRD_57_2023.pdf (дата звернення 10.11.2025).

68. Schaeffer Mary S. Internal Controls in Accounts Payable. Distributed by The CPE Store. 2014. P. 128. URL: http://www.cpestore.com/pdf_courses/AA148502/AA148502_1411064960_book.pdf (дата звернення 04.09.25).

69. The Role of Accounts Payable in Your Business: Why Is Accounts Payable Important. Datamatics. Business Solutions. URL:

<https://datamaticscpa.com/blog/why-is-accounts-payable-important/> (дата звернення 01.10.2025).

70. What is 3-Way Matching? Cost Tracker: web-site. 04.09.2023. URL: <https://www.costtracker.com/what-is-3-way-matching/> (дата звернення 19.11.2025).

ДОДАТКИ

Додаток Б.1

Підприємство	Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю "ТЯСМИН"		
Код ЄДРПОУ	03793768		
Керівник	Куришко Олександр Миколайович		
Головний бухгалтер	Кириченко Ольга Юхимівна		
Вид економічної діяльності	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур		
КАТОТТГ	UA71080510090042473		
Середня кількість працівників	73		
Баланс (Форма № 1) станом на 31.12.2024 року			
Актив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	15	41
Первісна вартість	1001	46	81
Накопичена амортизація	1002	31	40
Незавершені капітальні інвестиції	1005	50	50
Основні засоби	1010	16970	25595
Первісна вартість	1011	33206	40967
Знос	1012	16236	18372
Інвестиційна нерухомість	1015	0	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	0	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	0	-
Довгострокові біологічні активи	1020	9565	10128
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	9754	10317
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	189	189
Довгострокові фінансові інвестиції:			
Які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	-
Інші фінансові інвестиції	1035	0	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	-
Відстрочені податкові активи	1045	0	-
Гудвіл	1050	0	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	-
Інші необоротні активи	1090	0	-
Усього за розділом I "Необоротні активи"	1095	26600	32814
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	106653	106379
Виробничі запаси	1101	43246	46802
Незавершене виробництво	1102	16526	11978
Готова продукція	1103	173	2487

Продовження дод. Б.1

1	2	3	4
Товари	1104	46708	45112
Поточні біологічні активи	1110	5982	6188
Депозити перестраховання	1115	0	-
Векселі одержані	1120	0	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	148916	137668
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
За виданими авансами	1130	199221	216859
З бюджетом	1135	29427	26502
У тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	154035	185886
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	196	156
Готівка	1166	1	-
Рахунки в банках	1167	195	156
Витрати майбутніх періодів	1170	20	25
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі:			
Резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	-
Резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	-
Резервах незароблених премій	1183	0	-
Інших страхових резервах	1184	0	-
Інші оборотні активи	1190	4388	4500
Усього за розділом II "Оборотні активи"	1195	648838	684163
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	-
Баланс (Усього активів)	1300	675438	716977

Пасив	Код	На початок року, тис.грн	На кінець року, тис.грн
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	469	469
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	-
Капітал у дооцінках	1405	0	-
Додатковий капітал	1410	1	1
Емісійний дохід	1411	0	-
Накопичені курсові різниці	1412	0	-
Резервний капітал	1415	0	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	535931	528243
Неоплачений капітал	1425	0	-

Продовження дод. Б.1

1	2	3	4
Вилучений капітал	1430	0	-
Інші резерви	1435	0	-
Усього за розділом I "Власний капітал"	1495	536401	528713
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	-
Пенсійні зобов'язання	1505	0	-
Довгострокові кредити банків	1510	0	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	-
Довгострокові забезпечення	1520	0	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	-
Цільове фінансування	1525	0	-
Благодійна допомога	1526	0	-
Страхові резерви	1530	0	-
у тому числі:			
Резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	-
Резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	-
Резерв незароблених премій	1533	0	-
Інші страхові резерви	1534	0	-
Інвестиційні контракти	1535	0	-
Призовий фонд	1540	0	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	-
Усього за розділом II "Довгострокові зобов'язання і забезпечення"	1595	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	54000	54000
Векселі видані	1605	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
Довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	-
Товари, роботи, послуги	1615	2648	6694
Розрахунками з бюджетом	1620	165	186
У тому числі з податку на прибуток	1621	0	-
Розрахунками зі страхування	1625	0	-
Розрахунками з оплати праці	1630	171	176
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	26328	27239
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	44750
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	0	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	-
Інші поточні зобов'язання	1690	55725	55219

Продовження дод. Б.1

1	2	3	4
Усього за розділом III "Поточні зобов'язання і забезпечення"	1695	139037	188264
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	-
Баланс (Усього пасивів)	1900	675438	716977

Звіт про фінансові результати (Форма № 2) за 2024 рік
Фінансові результати

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	140689	111064
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	0
Премії підписані, валова сума	2011	-	0
Премії, передані у перестраховання	2012	-	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених	2014	-	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(66601)	(46543)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	0
Валовий:			
Прибуток	2090	74088	64521
Збиток	2095	-	-
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	0
Інші операційні доходи	2120	7721	3295
у тому числі:			
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	0
Адміністративні витрати	2130	(2087)	(2547)
Витрати на збут	2150	(16192)	(13476)
Інші операційні витрати	2180	(14246)	(26006)
у тому числі:			
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
Прибуток	2190	49284	25787
Збиток	2195	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	0

Продовження дод. Б.1

1	2	3	4
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	11	6
у тому числі:			
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	0
Фінансові витрати	2250	(6983)	(1314)
Втрати від участі в капіталі	2255	-	0
Інші витрати	2270	-	0
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
Прибуток	2290	42312	24479
Збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	0
Чистий фінансовий результат:			
Прибуток	2350	42312	24479
Збиток	2355	-	-

Сукупний дохід

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	0
Накопичені курсові різниці	2410	-	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	0
Інший сукупний дохід	2445	-	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід	2465	42312	24479

Елементи операційних витрат

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Матеріальні затрати	2500	74386	54908
Витрати на оплату праці	2505	7030	6112
Відрахування на соціальні заходи	2510	1488	1336
Амортизація	2515	2177	1762
Інші операційні витрати	2520	8135	7218
Разом	2550	93216	71336

Продовження дод. Б.1

Розрахунок показників прибутковості акцій

Стаття	Код	За поточний рік, тис.грн	За попередній рік, тис.грн
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	0

Продовження дод. Б.1

**Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) (Форма № 3)
за 2024 рік**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			145420
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	167385	
Повернення податків і зборів	3005	-	-
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	-	-
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	121226	35438
Надходження від повернення авансів	3020	28	215
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	11	6
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	-
Надходження від операційної оренди	3040	-	-
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	39438	48452
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(-)	(125139)
Праці	3105	(5668)	(5091)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(1523)	(1382)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(9869)	(4281)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(-)	(-)
Витрачання на оплату авансів	3135	(-)	(-)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(-)	(4000)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(296370)	(135956)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	14658	-46318
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	-	-
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-

1	2	3	4
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	-	-
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	-	-
необоротних активів	3260	(7764)	(3229)
Виплати за деривативами	3270	-	-
Витрачання на надання позик	3275	-	-
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	-	-
Інші платежі	3290	-	-
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-7764	-3229
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	102700	54000
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	102700	3996
Сплату дивідендів	3355	(-)	(-)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(6983)	(1230)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	-	-
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	-	-
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	-	-
Інші платежі	3390	-	-
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-6983	48774
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-89	-773
Залишок коштів на початок року	3405	196	654
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	49	315
Залишок коштів на кінець року	3415	156	196

Продовження дод. Б.1

**Звіт про власний капітал (Форма № 4)
за 2024 рік**

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	469				535931			536401
Коригування: Зміна облікової політики	4005								
Виправлення помилок	4010								
Інші зміни	4090								
Скоригований залишок на початок року	4095	469		1		535931			536401
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100					42312			42312
Інший сукупний дохід за звітний період	4110								
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200					(50000)			(50000)
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205								
Відрахування до резервного капіталу	4210								
Внески учасників: Внески до капіталу	4240								
Погашення заборгованості з капіталу	4245								
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260								
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265								
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270								
Вилучення частки в капіталі	4275								
Інші зміни в капіталі	4290								
Разом змін у капіталі	4295					(7688)			(7688)
Залишок на кінець року	4300	469		1		528243			528713

Додаток В.1

**Програма внутрішнього контролю кредиторської заборгованості
СТОВ «ТЯСМИН» на 2025 р.**

№	Перелік процедур	Період проведення	Виконавець	Робочі документи
<i>1. Попереднє ознайомлення з обліком зобов'язань на підприємстві</i>				
1.1	Ознайомлення з установчими документами підприємства	26.06.2025р. – 29.06.2025р.		Статут
1.2	Ознайомлення з обліковою політикою підприємства	29.06.2025р. – 01.07.2025р.		Наказ про облікову політику
<i>2. Внутрішній контроль обліку розрахунків з постачальниками</i>				
2.1	Підтвердження укладених угод з покупцями	01.07.2025р. – 02.07.2025р.		Договори
2.2	Перевірити правильність та коректність внесення господарських операцій	02.07.2025р. – 05.07.2025р.		Оборотно-сальдова відомість, первинні документи
2.3	Перевірити правильність оформлення первинних документів	05.07.2025р. - 08.07.2025р.		Виписки банків, Видаткові накладні, Рахунки, Акт виконаних робіт/ наданих послуг
2.4	Перевірка правильності розрахунку залишку на кінець періоду по кожному контрагенту	08.07.2025р. - 10.07.2025р.		Оборотно-сальдова відомість у розрізі кожного контрагента та договору
<i>3. Внутрішній контроль обліку розрахунків за довгостроковими та короткостроковими кредитами банків</i>				
3.1	Перевірити наявність документів, на підставі яких бралися кредити	10.07.2025р. - 11.07.2025р.		Кредитні договори
3.2	Перевірити правильність та коректність внесення господарських операцій по обліку кредитних коштів	11.07.2025р. - 12.07.2025р.		Оборотно-сальдова відомість, первинні документи
3.3	Перевірка правильності проведення господарських операцій	12.07.2025р. - 14.07.2025р.		Первинні документи, Оборотно-сальдова відомість
3.3	Перевірка правильності розрахунку залишку на кінець періоду по кожному кредитору	14.07.2025р. - 15.07.2025р.		Оборотно-сальдова відомість у розрізі кожного кредитора та кредитного договору

Продовження додатка В.1

<i>4. Внутрішній контроль обліку розрахунків з бюджетом</i>				
4.1	Перевірити правильність складання звітів по нарахованих податках	15.07.2025р. - 17.07.2025р.		Декларації (за відповідними податками), Об'єднана звітність з ЄСВ, ПДФО та ВЗ
4.2	Перевірити правильність та коректність нарахування податків	17.07.2025р. – 19.07.2025р.		Розрахунки щодо нарахування податків
4.3	Перевірити правильність відображення кожного податку в обліку та його сплату	19.07.2025р - 21.07.2025р		Оборотно-сальдова відомість
4.4	Перевірка правильності розрахунку залишку на кінець періоду по кожному податку	21.07.2025р - 25.07.2025р		Оборотно-сальдова відомість у розрізі кожного податку
<i>5. Внутрішній контроль обліку розрахунків за виплатами працівникам</i>				
5.1	Перевірити правильність та коректність внесення господарських операцій по обліку заробітної плати	25.07.2025р - 26.07.2025р		Оборотно-сальдова відомість
5.2	Перевірити правильність заповнення документів по нарахованих податків	26.07.2025р - 27.07.2025р		Відомість нарахування заробітної плати
5.3	Перевірити правильність складання звітності по нарахованій заробітній платі	27.07.2025р - 28.07.2025р		Об'єднана звітність з ЄСВ, ПДФО та ВЗ
5.4	Перевірити правильність відображення нарахування заробітної плати по кожному працівникові	28.07.2025р - 30.07.2025р		Оборотно-сальдова відомість у розрізі кожного працівника
5.5	Перевірка правильності розрахунку залишку на кінець періоду по кожному працівникові	30.07.2025р - 01.08.2025р		Оборотно-сальдова відомість у розрізі кожного працівника
<i>6. Внутрішній контроль обліку розрахунків за соціальним страхуванням</i>				
6.1	Перевірити правильність проведення нарахування ЄСВ	01.08.2025р - 03.08.2025р		Оборотно-сальдова відомість
6.2	Перевірити правильність заповнення документів по нарахуванню податку	03.08.2025р - 05.08.2025р		Відомість нарахування заробітної плати
6.3	Перевірити правильність складання звітності за нарахованому соціальним страхуванням	05.08.2025р - 07.08.2025р		Об'єднана звітність з ЄСВ, ПДФО та ВЗ
<i>7. Внутрішній контроль обліку розрахунків з іншими кредиторами</i>				
7.1	Перевірити правильність заповнення первинних документів по розрахунках з іншими кредиторами	07.08.2025р - 09.08.2025р		Бухгалтерська довідка

Продовження додатка В.1

7.2	Перевірити правильність проведення господарських операцій з іншими кредиторами	09.08.2025р - 11.08.2025р		Оборотно-сальдова відомість
7.3	Перевірка правильності розрахунку залишку на кінець періоду по розрахунках з іншими кредиторами	11.08.2025р - 13.08.2025р		Оборотно-сальдова відомість у розрізі кожного кредитора
<i>8. Узагальнення результатів внутрішнього контролю, оформлення звіту</i>				
5.1	Складання звіту, підготовка документів	13.08.2025р. - 26.08.2025р.		Робочі документи суб'єкта контролю

Додаток В.2

ВІДОМІСТЬ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ СТОВ

«ТЯСМИН» (витяг) станом на 31.12.2024 р.

Найменування підприємства	Первинний документ	Дата виникнення заборгованості	Сума в договорі	За що заборгованість	Дата погашення заборгованості	Сума заборгованості	Кореспонденція рахунків	
							Дт	Кт
ТОВ «ВНІС»	Акт виконаних робіт	21.12.2024	50 000,00	Консультаційні послуги	31.12.2024	89635,00	92	631
ТОВ «Агротех»	Видаткова накладна	25.12.2024	94526,00	Запчастини до с/г техніки	01.02.2025	94526,00	207	631
ТОВ «Амако Україна»	Акт виконаних робіт	09.11.2024	18540,00	Ремонт техніки	09.01.2025	18540,00	911	631
ТОВ «Торговий дім «Каргес»	Видаткова накладна	18.10.2024	72 000,00	Купівля запчастин	31.02.2025	72 000,00	207	631

Додаток В.3

**ТАБЛИЦЯ ВИБІРКОВОГО КОНТРОЛЮ ПРАВИЛЬНОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ НАРАХУВАНЬ ТА УТРИМАНЬ
ІЗ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ СТОВ «ТЯСМИН» за грудень 2024 р.**

№	ПІБ	Оподаткований дохід	Податок з доходів фізичних осіб			Військовий збір			Єдиний соціальний внесок		
			Згідно відомості	За даними контролю	Відхилення	Згідно відомості	За даними контролю	Відхилення	Згідно відомості	За даними контролю	Відхилення
1	Берук Ольга Григорович	20 000,00	3600,00	3600,00	-	1000,00	1000,00	-	4400,00	4400,00	-
2	Когут Василь Борисович	26 700,00	4806,00	4806,00	-	1335,00	1335,00	-	5874,00	5874,00	-
3	Мазур Кирило Віталійович	18 500,00	3330,00	3330,00	-	925,00	925,00	-	4070,00	4070,00	-
4	Супрун Валентина Олегівна	19 500,00	3510,00	3510,00	-	975,00	975,00	-	4290,00	4290,00	-
5	Мельник Ольга Олександрівна	7400,00	1332,00	1332,00	-	370,00	370,00	-	1628,00	1628,00	-
6	Мороз Богдан Васильович	13 000,00	2340,00	2340,00	-	650,00	650,00	-	2860,00	2860,00	-